

زنجیره‌ی په‌روه‌رده و بانگه‌واز

(۳۴)

زانستی باش خویندنه‌وهی قورئان

کوکردنموه و ناماده‌کردنی

م. دلیر خالد حسن

چاپی سینهم

۱۴۳۲ کوچی

کتیبخانه‌ی سیما

(۰۷۷۰۱۲۳۶۰۸۹)

زانستی

باش خویندنه‌وهی قورئان

مافی چاپکردن و نه‌به‌رگرتنه‌وهی پاریزراوه بو

کتیبخانه‌ی سیما

چاپی سینهم

۱۴۳۲ ک - ۲۰۱۱ ز

زنجیره‌ی په‌روه‌رده و بانگه‌واز

(۳۴)

ژماره‌ی سپاردن

(۸۷۹)

بنکه‌ی بلاوکردنه‌وه

کتیبخانه‌ی زانستی
که‌لار

کتیبخانه‌ی سیما
چه‌مچه‌مال

کتیبخانه‌ی ئیمان
سلیمانی

کتیبخانه‌ی سونده
سایمانی

پیشہ کی چابی یہ کہہ

الحمد لله حقَّ حَمْدِهِ وَالصَّلَاةَ وَالسَّلَامَ عَلَى مَنْ لَا نَبِيَّ مِنْ بَعْدِهِ وَمَنْ دَعَا بِدَعْوَتِهِ
وَسَارَ عَلَى فَجْرِهِ وَعَضَّ عَلَى سُنَّتِهِ وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ مِنْ خَلْفِهِ
وَبَعْدُ.....

سو پاس و ستایشی بی پایان بُو ئه و خویہی دوی ئه وهی باوکه گه وره مان
(آدم) ی (ﷺ) دابه زاند بُو سهر زهوی، که ئه م سهر زهوییهی بی په یام و
به رنامهی خوی نه کردوه، به لکو به برده و امی خوی په روه ردگار په رتوکی
خوی یه که له دوی یه که ناردوته خواره وه، له پیگه ی پیغه مبه رانه وه (علیهم
الصلاة والسلام) نیمه ی پی ئاشنا کردوه. یه کی که له په رتوکانه و کوتا په رتووک
بُو سهر یه کی که له پیغه مبه ران که کوتا پیغه مبه ره قورئانی پیروزه بُو سهر
(محمد) (علیه الصلاة والسلام)، ئه و قورئانه ی که خوی گه وره ناردوویه تی وه که
پی ئاشاند ریک بُو هه موو خه لکانی سهر زهوی وه که ده فه رموویت: ﴿شَهْرُ
رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ.....﴾ (البقرة: ۱۸۵).

وه ئه و قورئانه ی ئه گه ر خوی گه وره دایبه زاندا به بُو سهر چیا کان له ت له ت
ده بوون له ترسی خوی گه وره دا وه که ده فه رموویت: ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى
جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَشِيْعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ.....﴾ (الحشر: ۲۱)،
وه خوی گه وره قورئانی بُو سه رمان داگرتووه بُو ئه وهی بیخوینینه وه و

کرده وهی پیبکه یین، وه چوئن بیخوینینه وه؟ به و شیوه یه ی خوی گه وره
فه رمانی پی کردوه که ده فه رموویت: ﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيْلًا.....﴾ (المزمل: ۴)،
واته کاتیک قورئانت خوینده وه پیته کانی روون بکه ره وه و به له سه رخوی
بیخویننه وه، ئه مه ش نا کریت ئه گه ر به ته جویده وه نه خوینریتنه وه، بویه به
پشتیوانی خوی گه وره هه ستام به نووسینی ئه م په رتوکه بچوکه له م
بواره دا. ئه گه ر چی له سه ر ئه م بابه ته زور نوسراو دانراو هه یه، به لام ئه وهی
سه رنجی پاکیشام بُو ئه م کاره ئه وه یه چه ند شتیکم لیره دا هیئاوه که له
په رتوکه کانی تردا یان نایینی یان به که می هیئاووییه تی به تاییه تی له
کوتایی ئه م په رتوکه چه ند تیبینیه کی گرنگ و چه ند هه له یه کی دو باره
کراوه ی قورئان خوینانم خستوته روو که به ویستی خوا سوود و قازانجیکی
زوری ده بیته گه ر به ووردی تیبینی بکریت. له کوتاییدا سو پاس بُو ئه و
خوییه ی که شتی چاک به نازو نیعمه تی ئه و دهستی پی ده کریت و هه ر به نازو
نیعمه تی ئه و کوتایی دیت، وه هه ر خوینه ریکی به پیز هه ر سه ره نجیک و
تیبینیه کی هه بوو با ناگادارم بکاته وه، به لکو ئه گه ر ده رفه ت بوو له چاپی تردا
سه ره نجو ره خنه که ی ره چاو بکریت و خوی گه وره پادا شتی بداته وه.

سبحانك اللهمَّ وبحمدك أشهد أن لا إله إلا أنت استغفرک وأتوب اليك.

دلیر خالد حسن

۲۵ / ذوالحجّة / ۱۴۲۹

ژ.م (۰۷۷۰۲۲۳۷۱۶۱)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی چاپی دووهم

سوپاس و ستایشی بیّ پایان بۆ خوی گوره و میهره بان، دروود و سلاو به زهیی بۆ سهر گیانی پیشه و امان موحه مه دَعَلَلَّه .
له پاشاندا... به چاکه و گه ورهیی خوی گوره چاپی یه که م ته و او بو له کتیبی (زانستی باش خویندنه وهی قورئان) له ماوهی پیشوودا، له بهر ئه مه هه لسام به چاپ کردنه وهی بۆ جاری دووهم پاش ده ستکاری کردنیکی بچوک تییدا، وه زیاد کردن و که م کردنیکی که م له بابه ته کانیدا، به کارهینان و سوود وهرگرتن له چه ند سه رچاوه یه کی به هیژو متمانه پیکراو له م بواره دا، جا داواکارم ببیته مایه ی په زامه ندی خوی په روه ردگار و سوود وهرگرتن و چاو پۆشنی زیاتری خویندنه رانی قورئانی پیروژ له قورئان خویندنیاندا و خۆپاراستن له هه له کردن تییدا.

دلیر خالد حسن

۲۵ / رَمَضَان / ۱۴۳۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشه کی چاپی سییه م

الحمد لله رب العالمين وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين...
سوپاس و ستایش بۆ خوی گوره و که یارمه تی دام بۆ چاپ کردنه وهی ئه م کتیبه بچوکه بۆ جاری سییه م که چه ند تیبینه ک و چه ند زانیاریه کی نویم تییدا هیئاوه به به راورد له گه ل چاپه کانی رابردوودا، بۆیه داواکارم له خویندنه ران و قورئان خوینان: -
یه که م: زیاتر ئه م چاپه بکه نه جیی بایه خیان چونکه چاپی رابردوو هه ندیک هه له ی چاپی تییدا به دی ده کرا.
دووهم: هه ر گۆرانکاریه که م له هه ر بابه تییدا کردبیت جیاواز له چاپه کانی رابردوو، ئه وه سه یری ئه م چاپه ده کریت و متمانه ی زیاتری پیّ ده کریت.
سییه م: هه رچی بابه تی په یوه ست به ته جویده وه له م کتیبه دا نه م هیئاوه بۆ نمونه (مخارج الحروف) و (صفات الحروف) و هه ندیکی تر، له بهر ئه وه ی زیاد دریژ نه بیته وه، وه ئه وانه ی ده گه نه ئاستیکی بهرز له (تجوید) دا ده توانن سوود له سه رچاوه عه ره بیه کان وهرگرن یا خود وه ک بابه تیکی سه ره به خۆ بیانخوینن.

علم التجويد

زانستی باش خویندنه‌وهی قورئان

پرسیار: وشه‌ی ((التجويد)) چی یه له زمانه‌وانیی و زاروهدا ؟

وه‌لام:

له‌زمانه‌وانیدا: بریتی یه له هینانی شتیک به‌چاکی.

له‌زاروهدا: زانستیکه پیی ده‌ناسریته‌وه پیدانی هه‌موو پیتیک ئه‌وه‌ی ماف و شیاویتی له سیف‌هت و دریزکردنه‌وه و، به‌سووک و قورس خویندنه‌وه‌ی هه‌ندیک له پیته‌کان و جگه له‌مانه.

پرسیار: مه‌به‌ست چی یه له ((علم التجويد)) ؟

وه‌لام: مه‌به‌ست له‌زانستی باش خویندنه‌وه ریک‌وجوان ده‌رکردنی وشه‌کانی قورئانی پیروژ هه‌ر چۆن وه‌رگراوه له پیغه‌مبه‌ری هه‌ره زمان پاراوه‌وه (ﷺ)، وه‌ و تراوه مه‌به‌ست پیی پاراستنی زمانه له هه‌له‌کردن له په‌رتووکی خوای گه‌وره‌دا (قورئانی پیروژ).

پرسیار: حوکمی شه‌ریعی خوای گه‌وره چییه له‌باره‌ی (علم التجويد) دا ؟

وه‌لام: له‌شه‌رعدا فی‌ریبونی زانسته‌که (فه‌رزی کیفائییه) واته هه‌ندیک له مسولمانان پیی هه‌لسن له‌سه‌ر مسولمانانی تر ده‌که‌ویت، به‌لام کارپیکردنی له‌کاتی خویندنه‌وه‌ی قورئاندا (فه‌رزی عه‌ینه)^(۱) واته پیویسته له‌سه‌ر هه‌موو

(۱) به‌لام به‌مه‌رجیک له‌توانیدا بیئت چونکه خوای گه‌وره ده‌فه‌رمویت: ﴿لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ البقرة: ۲۸۶، واته: (خوای گه‌وره داوا له هه‌ج نه‌فسیک ناکات ته‌نهما ئه‌وه‌ی له‌توانیدا هه‌یه).

مسولمانیک پیاو بیئت یاخود ئافره‌ت کاتیک ویستی قورئان بخوینیت به (تجويد) وه بیخوینیت جا له‌کاتی پیش نوژیی (إمامة) دابوو یاخود بوخوی ده‌بخویند^(۱) به‌لگه‌ش بو ئه‌مه‌ و ته‌ی خوای گه‌وره‌یه که ده‌فه‌رمویت:

﴿وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً﴾ (المزل: ۴).

واته کاتیک قورئانت خوینده‌وه پیته‌کانی روون بکه‌ره‌وه و به‌له‌سه‌ر خوایی بیخوینه‌وه، وه‌ئه‌مه‌ش ناکریت ئه‌گه‌ر به‌ته‌جویده‌وه نه‌خوینریته‌وه^(۲) وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی عبدالله کوری مسعود (په‌زای خوای لیبیت) قورئانی به‌پیاویک ده‌خوینده‌وه، پیاوه‌که ئه‌م ئایه‌ته‌ی خوینده‌وه ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾ (التوبة: ۶۰) به‌بی دریزکردنه‌وه‌ی وشه‌ی ﴿لِلْفُقَرَاءِ﴾، عبدالله کوری مسعود ﷺ فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ئاوه‌ها پیمانی نه‌خوینده‌وه، پیاوه‌که‌ش وتی ئه‌ی چۆن پیتانی ده‌خوینده‌وه ئه‌ی باوکی عبد الرحمن ؟ ئه‌ویش هه‌مان ئایه‌تی خوینده‌وه‌ی وشه‌ی ﴿لِلْفُقَرَاءِ﴾ ی دریز کرده‌وه^{(۳)(۴)}.

(۱) هداية المتسفيد في أحكام التجويد للشيخ محمد المحمود أبي ريمة ص: (۵) (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

(۲) مختصر تفسیر الطبری (به‌ده‌ستکاریه‌وه).

(۳) رواه سعيد بن منصور في سننه وصححه الألباني.

(۴) من آداب الإسلام لإصلاح الفرد والمجتمع لفضيلة الشيخ محمد بن جميل زينو ص: (۵-۶).

بابه تی یه که م

په ناگرتن و ناو خوا هیئان (الاستعاذة والبسملة)

پرسیار: حوکمی په ناگرتن چیه و شیوازه که ی چونه و حالته کانی چین؟

وه لآم: حوکمه که ی سوننه ته^(۱)، وه وتراوه پیویسته (واجب) له بهر وته ی

خوای گه وره که ده فه رموویت: ﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ

الرَّجِيمِ ﴿۹۸﴾ النحل: ۹۸، واته: (ئه گهر ویستت قورئان بخوینیت ئه واپه نا

بگره به خوا له شهیتانی دور خراوه له به زه بی خوا).

شیوازه که ی: بریتیه له (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم).

حالتته کانی ئه مانه ن:

* به نهیئی ده یلیت ئه گهر ته نها بۆ خوئی قورئان بخوینیت.

* به نهیئی ده یلیت له نویژدا (نویژه که نهیئی بیت یان ئاشکرا) له کاتی

پیش نویژیدا.

* به ئاشکرا ده یلیت ئه گهر قورئانی خویند به ئاماده بوونی یه کیك یا خود

زیاتر گوی بگریت.

* ئه گهر قورئان خویندنه که به کۆمه ل بوو یه ک له دوا یه ک ئه وه یه که م

که س به ئاشکرا ده یلیت و ئه وانی تر به نهیئی.

* ئه گهر قورئان خویندنه که ی بری به هوی کۆکه یان پزمین

(۱) ئه وه ی روو که شی ئایه ته که ده یخوای و تئی په ناگرتن (الاستعاذة) پیویسته، واته ده بیست بووتریت له

کاتی قورئان خویندنا.

یا خود قسه یه ک په یوه ندی به قورئان خویندنه که وه هه بیست وه ک راقه کردن

ئه وه دووباره ی ناکاته وه، به لآم ئه گهر په یوه ندی به ده ره وهی قورئان

خویندنه که وه هه بوو وه ک خواردن و قسه کردن ئه وه دووباره ی ده کاته وه.

پرسیار: شیوازی ناوخوا هیئان و حوکمه که ی چیه؟

وه لآم: شیوازه که ی بریتیه له (بسم الله الرحمن الرحيم).

به لآم حوکمه که ی ئه مانه یه:

• ده بیست بیلیت له سه ره تایی هه موو سوره تیک جگه له سوره تی (التوبة)^(۱).

• به لآم ئه گهر ده ست پیکردن به قورئان خویندن له جگه له سه ره تایی

سوره ته وه بوو واته له ناوه راسته وه بوو، ئه واپه ناگرتن پیویسته

به لآم (بسم الله الرحمن الرحيم) پیویست نییه به لکو دروسته.

• ئه گهر قورئان خویندنه که ییدا چوه سه ره سوره تیکی

تر، جا سوره تی یه که می ته و او کرد بوو یان نا ئه واپه نهی (بسم الله الرحمن

الرحيم) ی به سه.

(۱) له بهر ئه وه ی پیغه مبه ری خوا لله فه رمانی نه کردووه بنوسریت، ئه میس له بهر ئه وه ی جبریل علیه السلام

پیی دانه به زیوه، وه نوسینی قورئانیش وه ستاوه له سه ره بوونی به لگه. وه وتراوه نه نوسراوه

له بهر ئه وه ی (بسم الله الرحمن الرحيم) په نا دان و دل ئارامیه وه سوره تی (براءة) واته

سوره تی (التوبة) په نادان و دل ئارامی تیدا نییه بۆ ئه و که سانه ی که هاوبه ش بۆ خوای گه وره

پریار ده دن به لکو شکاندنی په یمانه کانیانی تیدایه، وه هیچی تیدا نییه (استعاذة) بللیت له

کاتی خویندنه وه ی سوره تی (براءة) دا.

پرسیار: ئەگەر قورئان خوین (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم) و (بسم الله الرحمن الرحيم) و سورە تێکی بە دوای یە کدا هینا، چەند رووی هەیه لە دەربڕیندا؟

وهلام: لیڕەد

ا چوار رووی هەیه ئەویش:

۱. بچراندنی هەمووی واتە وهستان لەسەر (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم) پاشان وهستان لەسەر (بسم الله الرحمن الرحيم) ئنجا سورەتە کە دەست پێ دەکەیت .

۲. وهستان لەسەر (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم) و گەیانندی (بسم الله الرحمن الرحيم) بە سورەتە کە .

۳. گەیانندی (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم) بە (بسم الله الرحمن الرحيم) و وهستان لەسەر (بسم الله الرحمن الرحيم) ئنجا سورەتە کە دەست پێ دەکەیت.

۴. گەیانندی هەرسێکی بە یەك واتە (أعوذُ بالله من الشيطان الرجيم) و (بسم الله الرحمن الرحيم) و سورەتە کە بە یەكە وه دینیت بە بێ وهستان لە نێوانیاندا.

پرسیار: ئەگەر قورئان خوین (بسم الله الرحمن الرحيم) ی لە نێوان دوو

سورەتدا هینا، ئەوا چەند رووی هەیه؟

وهلام: لیڕەدا چوار رووی هەیه ئەویش:

۱. بچراندنی هەمووی واتە سورەتە کە تەواو کرد دەوهستیت پاشان (بسم الله الرحمن الرحيم) دەکەیت و دەوهستیت پاشان سورەتە کە تەواو کرد دەخوینیت.

۲. سورەتە کە تەواو کرد دەوهستیت پاشان (بسم الله الرحمن الرحيم) کە دەگەیهنیت بە سەرەتای سورەتی دووهم.

۳. گەیانندی هەرسێکیان بە یەك بە بێ وهستان لە نێوانیاندا.

۴. بەلام ئەم روویان دروست نییه، ئەویش گەیانندی کۆتایی سورەتی یەكەم بە (بسم الله الرحمن الرحيم) کە و بوهستیت لەسەری، پاشان سورەتی دووهم دەست پێ بکەیت، ئەمیش لە بەر ئەوه دروست نییه، کە خەلکی وا تێدەگەن کە (بسم الله الرحمن الرحيم) کە بە شیکە لە کۆتایی سورەتی یەكەم، وه لە بەر ئەوهی (بسم الله الرحمن الرحيم) بۆ سەرەتای سورەتە کان دانراوه نە ک بۆ کۆتایی سورەتە کان^(۱).

(۱) پروانه کئیی (فن التجويد) (ص: ۱۷-۱۹) و (التسهيل في تجويد التنزيل) (ص: ۱۹-۲۰).

ياساكانى (نونى ساكينه و ته‌نوين)

(نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ)

واته كاتيك (نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) له‌دوايانه‌وه بيٽ ياخود بگه‌ن به (٢٨)^(١) پيته‌كه‌ى زمانى عه‌ره‌بى .

مه‌به‌ست له نونى ساكينه ئه‌و نونه‌يه كه (سكون) له‌سه‌رى بيٽ ياخود (فتحة و ضمة و كسرة) ى پيوه نه‌بيٽ وهك :
(مَنْ ، عَنَّ ، لَنْ ، اِنْ ، اَنْ)

مه‌به‌ست له ته‌نوينى (فتحة و ضمة و كسرة) دوو (فتحة و ضمة و كسرة) يه كه خويان له‌خوياندا ده‌بن به نونى ساكين وهك :

- (جَنَّاتٌ) ده‌بيٽ به (جَنَّاتِنَ) .
- (جَنَّاتٍ) ده‌بيٽ به (جَنَّاتِنَ) .
- (عُرُبًا) ده‌بيٽ به (عُرُبِنَ) .

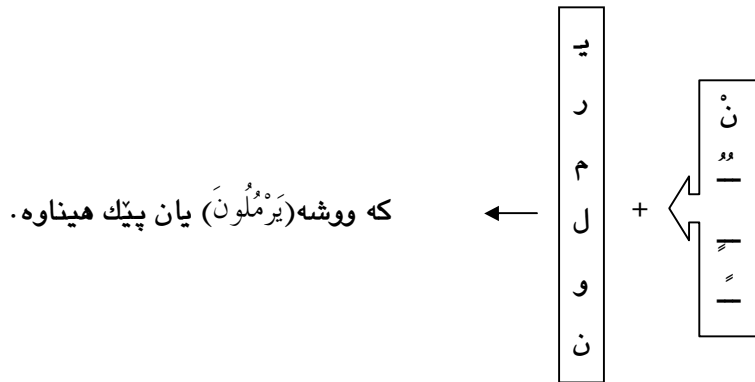
(١) پيته‌كانى زمانى عه‌ره‌بى (٢٩) پيٽن، به‌لام پيٽى (١) أَلْف: ١- ته‌نھا (فتحة) له پيشيه‌وه ديٽ واته ناتوانريٽ (نْ)يان(نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) له پيشيه‌وه بيٽ. ٢- وه به ته‌نھا نايه‌ت به‌لكو ده‌بيٽ پيٽيك له پيشيه‌وه بيٽ. ٣- وه له سه‌ره‌تاوه نايه‌ت به‌لكو له ناوه‌پراسته‌وه ديٽ. ٤- وه هميشه ساكينه .

ياسای يه‌كه‌م

تيهه‌لكيشان

((الإِدْغَام))

واته تيهه‌لكيشانى كۆتايى ووشه‌يه‌ك به سه‌ره‌تاي ووشه‌يه‌ك كه له دوايه‌وه ديٽ، ئه‌مه‌ش كاتيك ده‌بيٽ ئه‌گه‌ر له‌دواى (نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) هوه يه‌كيك له پيته‌كانى (يـ ، ر ، م ، ل ، و ، ن) هات كه كۆبوونه‌ته‌وه له ووشه‌ى (يَرْمُلُونَ) دا. به‌م شيوه‌يه :

له‌م كاته‌دا نونه ساكينه‌كه لا ده‌به‌ين ياخود يه‌كيك له (فتحة ، ضمة ، كسرة) كان لاده‌به‌ين و (شدة) (نْ) بو سه‌ر پيته‌كانى (يرملون) داده‌نيين و (شدة) كه جوان ده‌رده‌برين .

نمونه:

- (مِنْ نَارٍ) ده‌بیٲ به (مَنَّارٍ) .
- (غَفُورٌ رَّحِيمٌ) ده‌بیٲ به (عَفُورٌ رَّحِيمٌ) .
- (نَذِيرًا لِلْبَشَرِ) ده‌بیٲ به (نَذِيرٌ لِلْبَشَرِ) .
- (مِنْ وَرَائِهِمْ) ده‌بیٲ به (مَوْرَائِهِمْ) .
- (لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) ده‌بیٲ به (لِقَوْمٍ مُّؤْمِنُونَ) .
- (هُدًى وَرَحْمَةً) ده‌بیٲ به (هُدًى وَرَحْمَةً) .
- (ظِلَالٌ وَعِیُونَ) ده‌بیٲ به (ظِلَالٌ وَعِیُونَ) .
- (حِطَّةٌ نَّغْفِرُ) ده‌بیٲ به (حِطَّتْ نَّغْفِرُ) .
- (مِنْ وَآلٍ) ده‌بیٲ به (مَوَالٍ) .
- (مِنْ لَدُنْ) ده‌بیٲ به (مَلْدُنْ) .
- (مِنْ مَّسَدٍ) ده‌بیٲ به (مَمَّسَدٍ) .

چهند تیٲینیٲهك:

۱- ئه‌گه‌ر (نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) گه‌یشتن به‌پیٲه‌کانی (ینمو) پیٲی ده‌وتریٲ (الادغام بِعُنَّة) واته‌ مینگه‌دار به‌لام ئه‌گه‌ر گه‌یشت به‌ هه‌ردوو پیٲی (ل، ر) پیٲی ده‌وتریٲ (الادغام بِالْأَعْنَةِ) واته‌ بیٲ مینگه‌، وه‌ به‌ یه‌که‌میان ده‌وتریٲ تیٲه‌ لکیٲشانی ناته‌واو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی سیفه‌تی (نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) که‌مینگه‌یه‌ ده‌میٲنیٲه‌وه‌و به‌ ته‌واوی له‌ناو ناچیٲت، به‌لام به‌ دووه‌میان ده‌وتریٲ تیٲه‌ لکیٲشانی ته‌واو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی سیفه‌تی (نْ ، نُ ، نُّ ، نٌ ، نَّ) که‌مینگه‌یه‌ به‌ هیٲ شیوه‌یه‌ک نامیٲنیٲه‌وه‌ .

۲- (ادغام) له‌یه‌ك وشه‌دا پرونادات به‌لكو وه‌ك خوٲی ده‌خوٲنریٲته‌وه‌، وه‌ك:

- (قِنُوءَان ، صِنُوءَان ، دُنُوءَا ، بُنُوءَان) .
- هه‌روه‌ها له‌م دوو جیٲگه‌یه‌دا پرو نادات
- (یَسَّ وَالْقُرْءَانَ الْحَكِيمِ)، (نَّ وَالْقَلَمِ) .

۳- (ادغام) له‌ هه‌ندیك شوٲن پرونادات چونكه‌ ده‌بیٲ له‌ نیوان دوو وشه‌که‌دا

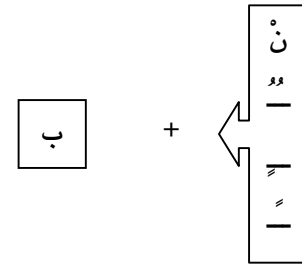
بوه‌ستیت وه‌ك (وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ)، (كَلَّا بَلْ رَانَ) .

یاسای دووهم

هه‌لگیرانه‌وه

((الإقلاب))

واته هه‌لگیرانه‌وهی (نْ) یاخود یه‌کێک له (فتحة، ضمة، کسرة) کانی ته‌نوینی (، ،) بۆ میمیکی ساکینی مینگه دار کاتیکی بگه‌ن به‌پیتی (ب)، به‌لام (باء) هه‌که وه‌ک خۆی ده‌میڤیتته‌وه:

نموونه:

(مِنْ بَعْدَ)	ده‌بیٲت به	(مِمَّ بَعْدَ)
(الْأَنْبِيَاءَ)	ده‌بیٲت به	(الْأَمْبِيَاءَ)
(سَمِعَ بَصِيرًا)	ده‌بیٲت به	(سَمِعُ بَصِيرًا)
(شَيْءٍ بَصِيرًا)	ده‌بیٲت به	(شَيْئٌ بَصِيرًا)
(لَيَّا بِالْأَسْنَتِهِمْ)	ده‌بیٲت به	(لَيِّمٌ بِالْأَسْنَتِهِمْ)

تیلیڤینی:

بۆ شیوازی ده‌رپرینی میمی مینگه‌دار له (اقلاب) دا یاخود له (الاحفاء الشفوي) دا زانایان دوو بۆچونیان هه‌یه:

۱- ئەوه‌یه هه‌ردوو لیوت باش له‌یه‌ک نه‌ده‌یت به‌لکو بۆشاییه‌ک له نیوانیاندا بمیڤیت له کاتی ده‌رپرینیدا به ئەندازه‌ی ئەوه‌ی هه‌وا بیٲت و بجیٲت نه‌ک زیاتر، وه مینگه له بۆشایی ناو لووته‌وه ده‌رده‌چيٲت.

۲- ئەوه‌یه هه‌ردوو لیوت له‌یه‌ک ده‌ده‌یت به‌بی ئەوه‌ی هه‌وا بیٲت و بجیٲت به‌لام به‌نهرمی و سووکی نه‌ک به‌هیزه‌وه، له‌گه‌ل پیدانی مینگه به‌بۆشایی ناو لووت.

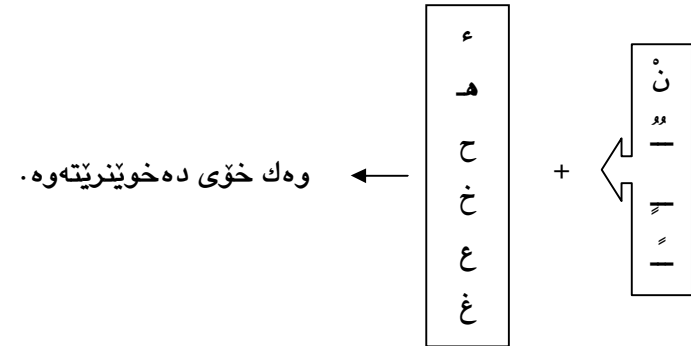
ده‌لییم: پاش گه‌ران و به‌دوادا چوونیکی زۆرو پرسیارکردنیکی زۆر له مامۆستایان بۆم ده‌رکه‌وت بۆچوونی دووهم پاست و دروسته‌ نه‌ک یه‌که‌م، بۆ زیاتر دلنیا بوون فه‌رموون له‌گه‌ل ده‌قی وته‌ی دکتۆر (ایمن رشدي) خاوه‌نی کتیبی (أطلس التجويد) کاتیکی پرسیارمان لیٲی کرد: ((پوخته‌ی قسه ئەوه‌یه له‌یه‌ک دانی هه‌ردوو لیٲو پاست و دروسته‌ به‌بۆچونی من، وه‌ه‌یشتنه‌وه‌ی بۆشایی کاریکی پاست نییه‌ و به‌لکو داهینراویکه له‌ قورئان خویناندا وه‌هۆکاره‌که‌شی قیاس کردنه‌ وه‌ خوا‌ی گه‌وره‌ زاناره)) ووتیه‌تی و نوسیوییه‌تی. خزمه‌تکاری قورئانی پیروژ (د. ایمن رشدي سوید ۲۰۱۱/۱۱/۱۸ن). به‌لام ئەگه‌ر به‌هه‌ردوو شیوازه‌که بخوینریتته‌وه دروسته، چونکه هه‌ردوو بۆچونه‌که زانا و شاره‌زایانی زۆر له‌م بواره‌دا پشنگیری ده‌که‌ن و کاری پیٲی ده‌که‌ن به‌مه‌رجیک بۆچوونی یه‌که‌م به‌لگه‌یان هه‌بیٲت و ده‌م به‌ده‌م له‌ مامۆستاکانیان‌وه‌ وه‌ریان گرتبیٲت تا ده‌گاته‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ، چونکه بیٲی گومان بۆچوونی دووهم به‌لگه‌یان

یاسای سییهم

ناشکراکردن

((الإظهار الحلقى))

واته خویندنه‌وهی ده‌رخستنی (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) وهك خویان کاتیک بگهن به‌و پیتانه‌ی که شوینی ده‌رچوونیان قورگه که بریتین له (ه ، هِ ، هَ ، ح ، خ ، ع ، غ) به‌م شیوه‌یه:

نمونه:

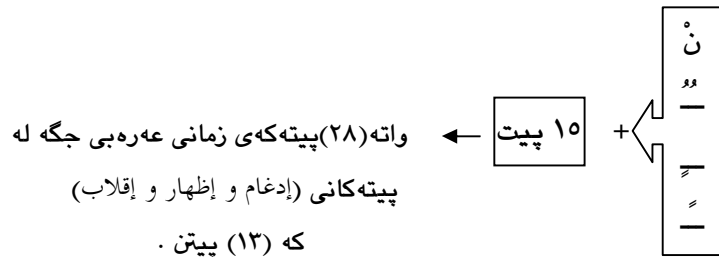
مِنْ عِلْمٍ	حُرْفٍ هَارٍ
مَنْ آمَنَ	يَنْعَقُ
مَنْ خَيْرٍ	يَنْحُوتُونَ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ	يَنْهَوْنَ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ	يَنْأَوْنَ
مِنْ غِلٍّ	فَسَيَنْغَضُونَ.

یاسای چوارهم

شاردنه‌وه

((الإخفاء))

واته شارندنه‌وهی (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) کاتیک بگهن به (۱۵) پیت واته جگه له پیته‌کانی (إدغام و إظهار و إقلاب) که بریتین له (۱۳) پیت له‌م حاله‌ته‌دا مینگه^(۱) ده‌دهینه (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) واته ئه‌م یاسایه نه‌ئه‌وه‌تا (نْ ، نُ ، هُ ، هِ ، هَ) ده‌رنه‌برین وه‌کو (إدغام) نه‌ئه‌وه‌تا ناشکرای که‌ین وه‌کو (إظهار) واته له نیوان هه‌ردوکیان دایه^(۲) به‌م شیوه‌یه:

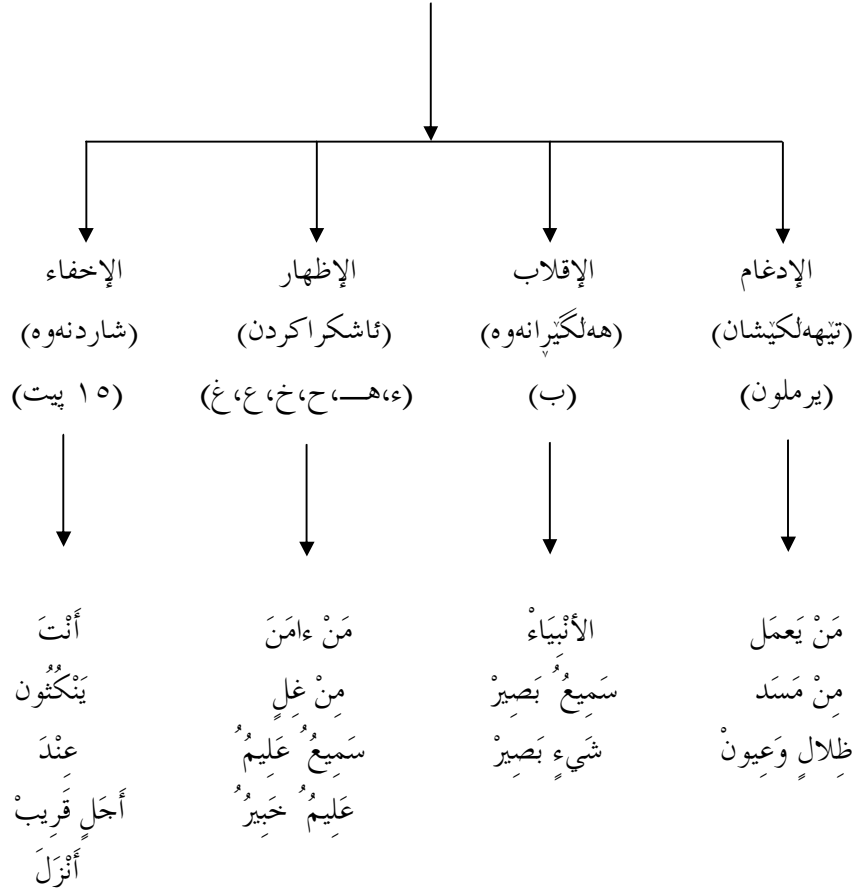
(۱) چه‌ندین له زانایان ده‌لئین کاتی مینگه نابیته له دوو چرکه زیاتر بیته یان که‌متر بیته وه هه‌ندیکیان ده‌لئین به‌ پیی گۆرینی حوکه‌مه‌که ده‌گورپیت بروانه: (علم التجويد/للفوئان ص ۳۲) و(اطلس التجويد/للدكتور أمین رشدي ص ۸۷).

(۲) لیره‌دا زمانت که‌میک له شوینی ده‌رچوونی نونه‌که دور ده‌خه‌پته‌وه به‌ بۆشایی ناولووت مینگه‌ی ده‌دهیتی. بروانه: (علم التجويد/للفوئان ص ۳۶ و ۱۶۳) و(اطلس التجويد/للدكتور أمین رشدي ص ۱۲۰).

نمونه :

جَنَاتٍ تَجْرِي	صَفًّا صَفًّا	مِنْكُمْ
مِنْ فَضْلِهِ	جَنَاتٍ تُجْرِي	مُنذِرٌ
شَيْءٍ فَرُدُّوهُ	يَنْكُثُونَ	مُنْتَهُونَ
فَأَنْظِرْنِي	أَنْزَلَ	عِنْدَ
أَنْتُمْ	أَجَلٍ قَرِيبٍ	مُصِيبَةٍ قَالِ

ياساكانی (ن، م، ه، ع)

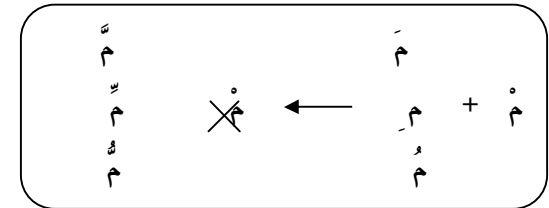
بایه‌تی دووهم

یاساکانی (م)

یاسای یه‌که‌م:

(الإدغام الشفوي) ^(۱) یان (إدغام المتماثلین):

واته تیّه‌لکیشانی ووشه‌یه‌ک که کۆتاییه‌که‌ی میمی ساکینه بیّت (م) له‌گه‌ل ووشه‌یه‌ک له‌دوایه‌وه بیّت و سه‌ره‌تاکه‌ی میمیکی (متحرك) بزواو بیّت (م) ، م ، (م) ، له‌م کاته‌دا میمه ساکینه‌که لاده‌به‌ین و (شدّه) (س) له‌سه‌ر میمه (متحرك) ه‌که داده‌نیین و دوو چرکه ده‌یگرین به‌م شیوه‌یه:

نموونه:

هُمَّ مِنْهَا	ده‌بیّت به	هُمَّ مِنْهَا
مَنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ	ده‌بیّت به	مَنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ
لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ	ده‌بیّت به	لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ
مَنْكُمْ مَرْضَى	ده‌بیّت به	مَنْكُمْ مَرْضَى

(۱) (الشفوي): واته (لیوی)، بۆیه یاساکانی (م) وشه‌ی (الشفوي) له‌گه‌ل‌دایه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیتی (م)

شوینی ده‌رچوونی لیکدانی هه‌رجوو لئوه.

یاسای دووهم:

(الإخفاء الشفوي) شارندنه‌وه‌ی ((لیوی)):

واته شارندنه‌وه‌ی (م) میمی ساکینه کاتیگ بگات به پیتی (ب)، به‌شیوازیگ مینگه‌ی بدریتی و هه‌ردوو لئو ته‌بگ بکریت و ته‌بگ کردنیکی سووک نه‌ک به قورسی و به هیزه‌وه، به‌لام (باء) ه‌که وه‌ک خۆی ده‌خوینریته‌وه به‌م شیوه‌یه:

$$م + ب = شارندنه‌وه‌ی (میم) به مینگه‌وه$$

نموونه:

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ	إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ
جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ	ذَلِكَ بِأَنَّهُ
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ	يَوْمَهُمْ بَارِزُونَ
جَاءَكُمْ بِهِ.	

یاسای سییهم:

{الإظهار الشفوي} ناشکرا کردنی (لئوی)

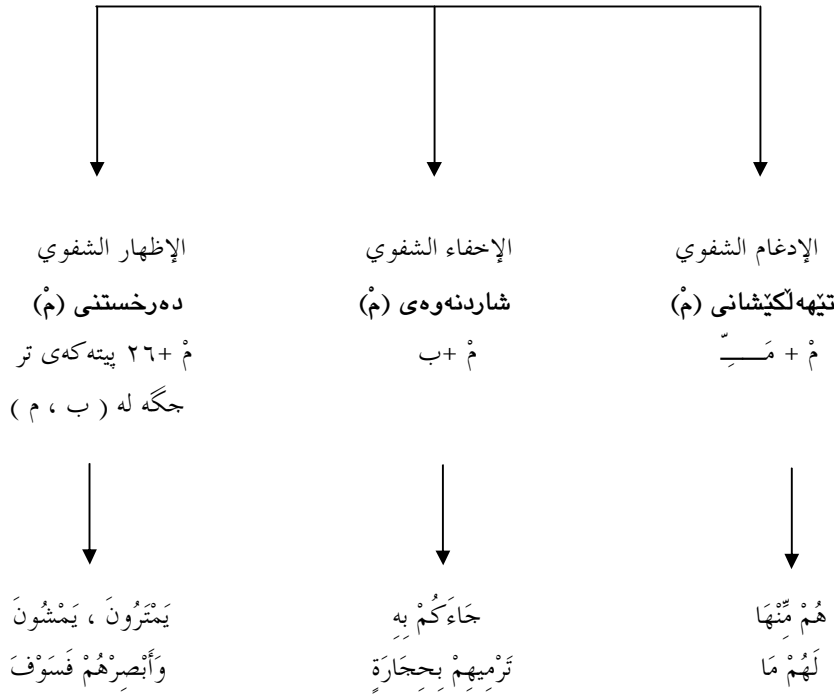
واته دهرخستنی (م) میمی ساکینه وه‌کو خوی کاتیك له‌دوایه‌وه (۲۸) پیت‌که‌ی زمانی عه‌ره‌بی بیت جگه له (ب، م)، به‌م شیوه‌یه:

$$م + ۲۸ \text{ بیت} - (ب، م) = ۲۶ \text{ بیت میمه‌که وه‌ک خوی ده‌خوینریت‌ه‌وه.}$$

نمونه:

لَهُمْ فِيهَا	الْحَمْدُ
عَلَيْهِمْ وَلَا	أَنْعَمْتَ
فَأَنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ	وَأَمْتَرُوا
فَأَعْوَيْنَاكُمْ إِنَّا	أَمْ لَكُمْ
وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوَّفَ	

یاساکانی ((م))

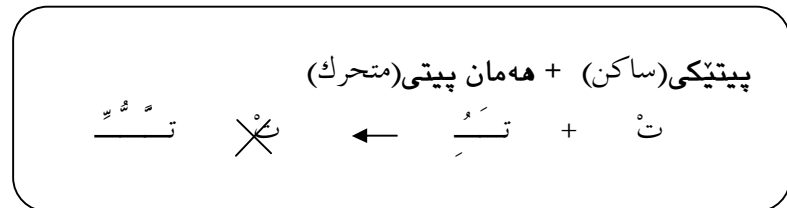

بابه‌تی سییه‌م
جوړه‌کانی تیهه لکیشان
(الإدغام)

جوړی یه‌که‌م:

تییه‌لکیشانى دوپیتی وهك يهك (إدغام المتماثلين):

ئهم جوړه (إدغام) ه کاتیک پروو ده‌دات ئه‌گه‌ر هاتوو کو‌تایی وشه‌یه‌ک به‌پیتیکی زه‌نه‌دار (ساکن) هات و سه‌رتای وشه‌که‌ی له‌دوایه‌وه دیت هه‌مان پیت بیت به‌لام (متحرك) بیت واته (ساکن) نه‌بیت، له‌م کاته‌دا پیته (ساکن) ه‌که لاده‌به‌ین و پیته (متحرك) ه‌که (شدة) یه‌کی له‌سه‌ر داده‌نیین به‌م شیوه‌یه:

نموونه:

فَمَارَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ	ده‌بیت به	فَمَارَبَحَتْ تِجَارَتُهُمْ
يُدْرِكُكُمْ	ده‌بیت به	يُدْرِكُكُمْ
يُوجِّهَهُ	ده‌بیت به	يُوجِّهَهُ
يُكْرِهُنَّ	ده‌بیت به	يُكْرِهُنَّ
اضْرِبْ بَعْصَاكَ	ده‌بیت به	اضْرِبْ بَعْصَاكَ

فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ	ده‌بیت به	فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ
وَقَدْ دَخَلُوا	ده‌بیت به	وَقَدْ دَخَلُوا
بَلْ لَا يَخَافُونَ	ده‌بیت به	بَلْ لَا يَخَافُونَ
تَسْتَطِيعُ عَلَيْهِ	ده‌بیت به	تَسْتَطِيعُ عَلَيْهِ

تییینی:

۱. (إدغام المتماثلين) ^(۱) له (یاء) دا پرووندات وه‌ک:

﴿...الَّذِي يُوعَدُونَ، فِي يَوْمٍ﴾

۲. (إدغام المتماثلين) له (واو) دا به‌مه‌رجیک پروو ده‌دات، ده‌بیت پیش واوه ساکینه‌که (فتحة) ی له‌سه‌ر بیت وه‌ک:

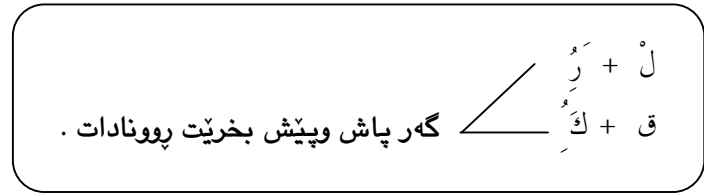
إِثْقَوْا وَأَمْنُوا	ده‌بیت به	إِثْقَوْا وَأَمْنُوا
آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ	ده‌بیت به	آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ
عَصَوْا وَكَانُوا	ده‌بیت به	عَصَوْا وَكَانُوا

(۱) (إدغام المتماثلين) له به‌ر ئه‌وه له (واو و یاء) دا پرووندات بۆ ئه‌وه‌ی مه‌ددی (طبیعی) بمینیته‌وه.

جوړی دووهم:

تیځه لکیشانی دوو پیتی لیکه وه نزيك (ادغام المتقاربین):

ئهمه کاتيک رووده‌دات دووپیت بگن به یه‌ک شوینی دهرچوونیان لیکه‌وه نزيك بیټ، به‌مرجیک یه‌که م پیتیان (ساکن) بیټ و دووهمیان (متحرک) بیټ، لیږه‌دا (ساکن) ه‌که لاده‌به‌ین و (شده) () له‌سهر (متحرک) ه‌که داده‌نیین، به‌لام ده‌بیټ به‌م شیوه‌یه به‌دوای یه‌ک‌دابیټ:

گه‌ر پاش وپیش بخریت پوونادات .

نمونه:

بَلُّ رُبُّكُمْ	ده‌بیټ به	بَرَّبَكُمْ
بَلُّ رَفَعَتْهُ	ده‌بیټ به	بَرَّفَعَتْهُ
وَقُلْ رَبِّ	ده‌بیټ به	وَقُرَّبَّ
نَخْلُكُمْ ^(۱)	ده‌بیټ به	نَخْلُكُمْ

(۱) تهنه‌له‌سوره‌تی (المرسلات) دا هاتووه له‌قورئانی پیرزدا، نابه‌تی (۲۰).

جوړی سیپه‌م:

تیځه لکیشانی دوو پیتی هاو په‌گه‌ز له شوینی دهرچوونیاندا (ادغام المتجانسین):

بریتی یه له تیځه لکیشانی دووپیت که شوینی دهرچوونیان یه‌ک شوینه، به‌لام له سیفاتدا جیواوزن، به‌مرجیک یه‌که م پیتیان (ساکن) بیټ و دووهمیان (متحرک) بیټ، لیږه‌دا (ساکن) ه‌که لاده‌به‌ین و (متحرک) ه‌که (شده) ی له‌سهر داده‌نیین، ئهمه‌ش له‌سی کومه‌له‌ی سهریه‌خوذا رووده‌دات که ئهمانه‌ن:

①

(ت، د، ط)

وَجَدْتُمْ ← وَجُنْتُمْ

عَاهَدْتُمْ ← عَاهَدْتُمْ

لَقَدْ تَابَ ← لَقَدْ تَابَ

أَنْقَلَبْتُ دَعْوَةَ اللَّهِ ← أَنْقَلَبْتُ دَعْوَةَ اللَّهِ

وَقَالَتْ طَائِفَةٌ ← وَقَالَتْ طَائِفَةٌ

كَفَرَتْ طَائِفَةٌ ← كَفَرَتْ طَائِفَةٌ

أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ ← أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمْ

[بَسَطَتْ
أَحْطَتْ]

②

(ث، ظ، ذ)

يَلْهَثُ ذَلِكَ ← يَلْهَثُ ذَلِكَ

إِذْ ظَلَمْتُمْ ← إِذْ ظَلَمْتُمْ

③

(ب، م)

يَا بَنِي آدَمَ ارْكَبْ مَعَنَا ← يَا بَنِي آدَمَ ارْكَبْ مَعَنَا

گهر پاش و پیس بخزیت (ادغام)
روونادات به‌لکو (إخفاء شفوي)
روو دهدات.

ئەم دوو نمونە یەو هاوشیو هەکانی بە شیوازیک دەر دەبێدریت بۆ پیتی (طاء) هەکه زمانت دەلکینیت بە رهگی دوو دانە گەر هەکه ی پێشەوهی سەر هەو بە قەلەوی دەریدەبریت بە لام بە بی پیدانی (قلقلة)، وه پیتی (تاء) هەکه وه کو خوی دەخوینیت وه بە بی پیدانی شه‌ده (۱).

(۱) پروانه کتیبی (جامع شروح المقدمة الجزرية) لابن الجزري (ص: ۶۲) وه کتیبی (علم التوحيد/للغوثاني ص: ۱۲۷) و (اطلس التوحيد/للدكتور أيمن رشدي ص: ۹۵).

جوهره‌کانی تیهه لکیشانی (الإدغام)

تیهه لکیشانی دوو پیتی
نزیک له یه‌ک

(إدغام المتقاربین)

(ل + ر - ق + ک)

وَقُلْ رَبِّ - نَخْلُقْكُمْ

تیهه لکیشانی دوو پیتی له یه‌ک

شوین دەرچوو جیاواز له یه‌کتر

(إدغام المتجانسين)

③

②

①

(ث، ظ، ذ) (ت، د، ط) (ب، م)

يَلْهَثُ ذَلِكَ آمَنَتْ طَائِفَةٌ ارْكَبْ مَعَنَا

إِذْ ظَلَمْتُمْ عَاهَدْتُمْ

تیهه لکیشانی دوو پیتی

وه‌ک یه‌ک

(إدغام المتماثلين)

(ب + ب)

اضْرِبْ بِعَصَاكَ

بابه‌تی چواره‌م

(اللام القمرية واللام الشمسية)

۱. اللام القمرية: واته ئاشکراکردن وده‌رخستنی (لام) له‌خویندنه‌وه‌دا کاتی‌ک بچیته‌سه‌ر چه‌ند پیتی‌ک وه‌ک پیتی (ق) که‌له‌وشه‌ی ((القمر)) دا‌هاتووه، به‌وه‌ش ده‌زانین (لام) ه‌که‌ده‌خوینریته‌وه‌ئه‌گه‌ر سکونی له‌سه‌ر بوو وه‌پیته‌که‌ی دوا‌ی (شدة) (ی) له‌سه‌ر نه‌بوو وه‌ک وشه‌کانی:

(الْقَمَرُ، الْجُمُعَةُ، الْبَابُ، الْإِنْسَانُ، الْعَابِدُونَ، الْيَوْمَ، الْهُونُ، الْفَوْزُ الْكَبِيرُ، الْمُرْسَلِينَ) .

← که

پیته‌کانی (۱۴) پیته‌و‌کۆبوونه‌ته‌وه‌له‌رسته‌ی:

[اِبْنُ حَجَّكَ وَخَفَّ عَقِيمَهُ]

۲. اللام الشمسية: تیهه‌لکیشانی (لام) له‌گه‌ل پیته‌که‌ی که‌له‌دوا‌یه‌وه‌دی‌ت کاتی‌ک بگات به‌چه‌ند پیتی‌ک وه‌ک پیتی (ش) که‌له‌وشه‌ی ((الشَّمْسُ)) دا‌هاتووه، به‌وه‌ش ده‌زانین (لام) ه‌که‌ناخوینریته‌وه‌به‌لکو تیهه‌لکیش ده‌کریت به‌پیته‌که‌ی دوا‌ی خویدا، ئه‌گه‌ر پیته‌که‌ی دوا‌ی خو‌ی (شه‌ده) ی له‌سه‌ر بوو لامه‌که‌ناخوینریته‌وه‌وه‌ک:

(التَّكَاثُرُ، وَالسَّمَاءِ، وَالشَّمْسِ، وَالصَّافَاتِ، وَاللَّيْلِ، وَالنَّهَارِ، وَالنَّجْمِ، الرَّحْمَنِ، الدَّارِ، لِلرَّسُولِ، لِلذِّكْرِ) (۱).

پیته‌کانی (۱۴) پیته‌جگه‌له‌(۱۴) پیته‌که‌ی (الإظهار القمري) ..

(۱) کاتی‌ک ده‌لێین لامی شه‌مسی مه‌به‌ستمان ئه‌وامه‌یه‌که‌زیاد کرابیت بۆ ناوی‌ک وه‌کو (رَسُول) بۆته (الرسول) لی‌رده‌لامه‌که‌ناخوینریته‌وه، به‌لام لامی‌ک که‌هی ئه‌صلی وشه‌که‌بی‌ت و زیاده‌کرابیت ئه‌وه‌ده‌خوینریته‌وه‌وه‌ک: (وَالْفَتَى ، أَلْتَقَاتَا) .

بابه‌تی پینجه‌م

پیته‌کانی قه‌لقه‌له

(حروف القلقله)

(ئهو پیتانه‌ی به‌زه‌قی ده‌رده‌بردین)

پیته‌کانی قه‌لقه‌له پینجن (۵) کۆبوونه‌ته‌وه‌له‌هر دوو وشه‌ی (قَطْبُ حَدِّ)، وه‌پیته‌کانی(قلقله) به‌زه‌قی ده‌رده‌بریت به‌مه‌رجیک (ساکن) بن‌واته (فتحة وضمة وكسرة) یان پی‌وه‌نه‌بی‌ت (۱) به‌م شی‌وه‌یه:

قُ ← دَافِقُ ، خَلَقَ ، يَقْتُلُونَ ، يَقْبَلُ .

طُ ← مُحِيطٌ ، لُوطٌ ، وَالْمَطْلُوبُ ، يَطْبَعُ ، مَطْوِيَّاتٌ .

بُ ← عَجِيبٌ ، يَعْقُوبُ ، عَصِيبٌ ، الْبَابُ ، إِلَّا ابْتِغَاءً ، فَسْتَبِيرُ ، يَتَّبِعُونَ .

جُ ← الْبُرُوجُ ، فُرُوجُ ، الْخُرُوجُ ، بَهِيحٌ ، مَرِيحٌ ، مَجْدُودٌ ، يَجْمَعُ ، السَّجِنُ ، الرَّجْعُ ، حَرَجٌ .

دُ ← لَشْدِيدٌ ، حَمِيدٌ ، الْوُدُودُ ، يَدْخُلُونَ ، مِدْرَارًا ، أَحَدٌ ، الصَّمَدُ ، مُدْخَلٌ .

(۱) زانا‌یانی (ته‌جوید) واده‌بینن: پیته‌کانی(قه‌لقه‌له) ئه‌گه‌ر له‌کۆتایی وشه‌دا بوو وه‌له‌سه‌ری راوه‌ستاین پی‌ی ده‌وتریت (قه‌لقه‌له) ی‌گه‌وره (كُبْرَى) وه‌ئه‌گه‌ر له‌ناوه‌راستی وشه‌دا بوو یان له‌کۆتایی وشه‌دا بوو به‌لام له‌سه‌ری نه‌وه‌ستاین پی‌ی ده‌وتری (قه‌لقه‌له) ی‌بچوک(صُغْرَى)، وه‌گه‌وره‌که‌زیاتر ده‌رده‌بردیت وه‌ک له‌بچووکه‌که، به‌لام بۆیه‌ه‌ردووکیانم به‌یه‌که‌وه‌هینا له‌به‌ر ئاسانکاری.

بابه‌تی شه‌شهم

پیته به‌رزه‌کان

(حروف الإستعلاء)

ئهو پیتانه‌ن که له کاتی خویندنه‌وه‌دا زمان به‌رزه‌ده کریتته‌وه بۆ بن مه‌لاشوو و به‌هرزی و قه‌له‌وی دهرده‌بردیرین که کۆبوونه‌ته‌وه له وشه‌کانی (خُصَّ ، ضَعَطُ ، قَطُّ) ^(۱) ^(۲).

نموونه:

خ ← خَالِدِينَ ، دارُ الْخُلْدِ ، خَتَمَ اللَّهُ ، وَقَدْحَابَ ، وَيَخْلُدُ ، خَائُوا اللَّهَ ، أَخْلَدَهُ ، مَخْضُودٌ .

ص ← صَرَفَ اللَّهُ ، صَفًّا صَفًّا ، سَيَّصَلَى ، اصْلَوْهَا ، الصُّدُورَ ، صَالُوا ، أَصْحَابٌ .

ض ← يَعْضُضْنَ ، الْمَعْضُوبُ ، وَلَا الضَّالِّينَ ، ضَرَبَ ، ضَرِبَ غَيْرِ ، الْمَعْضُوبُ ، غَالِبٌ ، يَغْلِبُ ، غَلِبَتْ .

ط ← الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ، صِرَاطٌ ، طَبَعَ ، فَطَبَعَ ، طُوبَى لَهُمْ قَالَ يَقُولُ ،

ق ← يَمْتَلُونَ ، قَتَلَ ، قُتِلَ ، قَيْضَنَا ، الْقُبُورِ .

ظ ← تَلَطَّى ، كَالظَّلِيلِ ، لَطَلَمَ ، ظَلِمَ وَمَنْ يَظْلِمُ .

(۱) ئەگەر (کسره)ی له ژێر بوو که متر به به‌هرزی و قه‌له‌وی دهرده‌بردیریت واته که متر زمانت به‌رزه‌ده‌که‌پته‌وه بۆ بن مه‌لاشووت وه‌ک: (قِيلَ ، خِلَالِهَا ، صِرَاطٌ ، غِلِّي ، ظِلَالِ) .

(۲) ئەگەر هاتوو(الف) له دوا‌ی پیته‌کانی(استعلاء)ه‌وه هات ئه‌وا ئه‌لیفه‌که‌ش به قه‌له‌وی ده‌خویندیریتته‌وه .

رێکخستنی پیته‌کانی

(الإستعلاء)

له به‌رزترینه‌وه بۆ نزمترین

۱. (فتحة)دار له دوا‌یه‌وه (الف) بیته : (قَالَ) .

۲. (فتحة)دار له دوا‌یه‌وه (الف) نه‌یات : (قَدْ) .

۳. (ضمه)دار : (يَقُولُ) .

۴. (سكون)دار : (يَقْطَعُونَ) پاشان (سُقْنَهُ) پاشان (شِقْوَتُنَا) .

۵. (كسر)دار : (قِيلَ) .

بایه‌تی جهوتهم

میم و نونی شه‌دده دار

ئهو میمو نونهی (شدّه‌ی) له‌سه‌بیئت له‌کاتی خویندنه‌وه‌دا دووچرکه دریژ ده‌کریته‌وه‌واته به‌ئندازه‌ی ئه‌وه‌نده‌ی (الف) یان (واو) یان (یاء) ییک ده‌ربپردیئت وه‌ک:

مَ مِمْ ، لَمَّا ، نِعَمًا ، مِنْ مَسَدٍ ، مِنْ مَاءٍ مَّهِينٍ
نَ النَّاسِ ، النَّارِ ، الْجَنَّةِ ، جَنَّاتٍ ، أَنْ اللَّهُ ، إِنَّ اللَّهَ .

تیبینی: - کاتی دریژکردنه‌وه‌ی (میم) و (نون) به‌گشتی و به‌شیوازیکی

ریزبه‌ندی له‌زورترینه‌وه‌بوکه‌مترین به‌م شیوه‌یه‌ده‌بیئت:

۱. (میم) و (نون) (شدّه‌ی) یان هه‌بیئت وه‌ک: (ئَمْ ، إِنَّ).
۲. (میم) و (نون) له‌حاله‌تی (إخفاء) دا بن وه‌ک: (يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ، أَنْتَ).
۳. (میم) و (نون) کاتی (سکون) دار بن وه‌ک: (الْحَمْدُ ، أَنْعَمْتَ).
۴. (میم) و (نون) کاتی (حرکه) دار بن وه‌ک: (مَرَضٌ ، نَمِيمَ).

بایه‌تی هه‌شته‌م

شیوازه‌کانی خویندنه‌وه‌ی وشه‌ی پیروزی ﴿الله﴾^(۱):

أ- به‌قه‌له‌وی وقورسی ده‌خوینریته‌وه‌له‌م حاله‌تانه‌دا:

۱. ئه‌گه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه‌بوو: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، اللَّهُ الصَّمَدُ، اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا .
۲. فتحة + الله: إِنَّ اللَّهَ، كَانَ اللَّهُ، رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ اللَّهُ، ناقةَ اللَّهِ.
۳. ضمة + الله: رسولُ اللَّهِ، يدُ اللَّهِ، أعداءُ اللَّهِ .

أ
و
٤. + الله: رَبُّنَا اللَّهُ، وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ، نَسُوا اللَّهَ، إِلَى اللَّهِ،
وَأَتَقُوا اللَّهَ .

ب- به‌نه‌رمی وناسکی ده‌خوینریته‌وه‌له‌دوو حاله‌تدا:

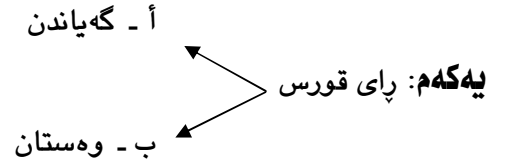
۱. كسرة^(۲) + الله: لِلَّهِ، بِسْمِ اللَّهِ، فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَحَدُ اللَّهِ ← أَحَدُنِ اللَّهِ.
- قَوْمًا اللَّهُ ← قَوْمِنِ اللَّهِ، قَوْمِنِ اللَّهِ.
۲. ي + الله: يَهْدِي اللَّهُ، يَأْتِي اللَّهُ، لَا يُخْزِي اللَّهُ .

(۱) وشه‌ی پیروزی ﴿الله﴾ له‌کاتی قه‌له‌ویدا ئه‌لیفه‌که‌ی سه‌ری به‌قه‌له‌وی ده‌خوینریته‌وه‌، به‌لام له‌کاتی نه‌رمیدا به‌نه‌رمی ده‌خوینریته‌وه‌.

(۲) یاخود ته‌نویسی (ضمة) و (فتحة) له‌پیشیه‌وه‌بیئت که ده‌خوینریته‌وه‌به‌نونیکی (کسرة) دار وه‌ک: (قَوْمًا اللَّهُ).

بابه‌تی نۆیه‌م

یاساکانی (راء)

أ- رای قورس له‌حاله‌تی گه‌یاندن:

گه‌یاندنی پیتی (راء) به‌دوای خۆی واته له‌سه‌ر (راء) پاناوه‌ستین، ئه‌ویش له‌م شه‌ش حاله‌ته‌دا:

۱. ئه‌گه‌ر (راء) (فتحه‌ی له‌سه‌ر بوو)^(۱):

رَ ← رَبِّ، رَحِيمٍ، رَضِيَ، لِيُنذِرَكُمْ، فَتْرَى، عَشِيرَتُهُمْ، سَرَابًا، مِدْرَارًا.

۲. ئه‌گه‌ر (راء) (ضمه‌ی له‌سه‌ر بوو):

رُ ← رُحَمَاءُ، رُبَمَا، رُزِقْنَا، غَيْرُ أُولِي، خَيْرٍ وَأَبْقَى، لَأُغَيِّرَنَّ مَا .

۳. ئه‌گه‌ر (راء) ساکینه بوو به‌لام پیشی (فتحه) بوو:

فَتْحَةٌ + رُ ← مَرِيَمَ، قَرِيَةً، يَرْفَعِ، يَرْضَى، يَرْهَبُونَ .

(۱) ئه‌گه‌ر (راء) (فتحه‌ی له‌سه‌ر بوو) به‌قه‌له‌وی ده‌خویندنه‌وه، به‌همان شیوه ئه‌گه‌ر

(تەنویینی فتحه‌ی له‌سه‌ر بوو دیسان به‌قه‌له‌وی ده‌خویندنه‌وه وه‌ک: (بَصِيرًا ، قَدِيرًا).

۴. ئه‌گه‌ر (راء) ساکینه بوو به‌لام پیشی (ضمه) بوو:

ضُمَّة + رُ ← مُرْتَابٍ، مُرْسَلِينَ، قُرْبَانًا، قُرْآنٍ، فُرْقَانًا .

۵. ئه‌گه‌ر (راء) ساکینه بوو به‌لام له‌پیشه‌وه‌ی (کسره‌ی یه‌کی نا ئه‌صلی

یاخود نادیار یاخود ناراسته‌وخۆ هات:

(کسره‌ی یه‌کی نائه‌صلی)^(۱) + رُ ← إِنْ أَرَبْتُمْ، أَمْ أَرْتَابُوا، أَرْجِعِي، أَرْجِعْ .

۶. ئه‌گه‌ر (راء) ه‌که ساکینه بوو وه پیشی (کسره‌ی یه‌کی ئه‌صلی بوو به‌لام

له‌دوایه‌وه پیته‌کانی (استعلاء) (خُصَّ، ضَغَطٌ، قِطْ) هات، به‌مه‌رجیک (کسره‌ی یان نه‌بیئت.

(کسره‌ی یه‌کی ئه‌صلی + رُ + پیته‌کانی (استعلاء) جگه له (کسره) وه‌ک:

إِرْصَادًا، مِرْصَادًا، قِرْطَاسًا، فِرْقَةً^(۱).

(۱) (کسره‌ی نائه‌صلی له‌ئه‌نجامی گه‌یشتنی دوو (سکون) به‌یه‌ک دروست ده‌بیئت که یه‌که‌میان

ده‌که‌ین به‌کسره وه‌ک (إِنْ أَرَبْتُمْ ده‌بیئه ﴿﴾ یاخود له‌ئه‌نجامی بوونی

(همزة‌الوصل) له‌سه‌ره‌تای وشه‌وه که سه‌یری سییهم پیت ده‌که‌ین به‌همزه‌که‌وه

ئه‌گه‌ر (کسره) بوو ئه‌وا (همزة) ده‌که‌ش ده‌که‌ین به (کسره) وه‌ک: (أَرْجِعْ ده‌بیئه إِرْجِعْ).

(۱) لێره‌دا مه‌رجه له‌یه‌ک وشه‌دا بیئت بۆ ئه‌وه‌ی به‌قورسی بخویندنه‌وه، به‌لام ئه‌گه‌ر له‌دوو وشه‌دا

بوو ئه‌وا به‌سووکی ده‌خویندنه‌وه وه‌ک: (أُنذِرْ قَوْمَكَ ، فَاصْبِرْ صَبْرًا).

ب - پای قورس له حاله تی وهستان:

وهستان له سه ر (پاء) واته کۆتاپیت له زمانمان دیته ده ر پیتی (پاء) بیټ که ده بیټ به (ساکن) .

ئه میش له (ه) پینج حاله تدا:

١. نه گهر (پاء) پیشی (فتحه) بوو:

فتحة + ز ← البشّر، الکبیر، سقر، أحر، البصر، القمر، مزدجر.

٢. نه گهر (پاء) پیشی (ضمه) بوو:

ضمه + ز ← دبر، دسر، ندر، نکر، الزبر.

٣. نه گهر (پاء) پیشی (واو) یکی (ساکن) بوو:

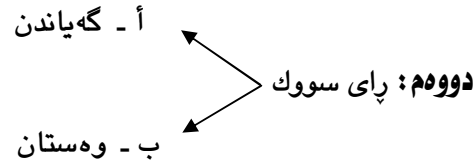
و + ز ← شکور، فخور، القبور، الصلور، مسطور، منشور.

٤. نه گهر (پاء) پیشی نه لیف (ا) بوو:

ا + ز ← الأبصار، غفار، نهار، القهار، النار، الأشرار، قرار، کفار.

٥. نه گهر (پاء) پیشی (ساکن) بیټ پیشی (ساکن) هکه ش جگه له (کسرة) بیټ واته (فتحة و ضمه) بیټ:

جگه له (کسرة) + ساکین + ز ← القدر، الفجر، خسر، الصبر، الکفر.

أ = پای سووک له حاله تی گه یاندن: گه یاندنی (پاء) به دواى خوی واته له سه ر (پاء) پانا وهستین، ئه میش له دوو حاله تدا:

١. نه گهر (پاء) (کسرة) ی له ژیر بوو:

ر ← یريد، رجال، رزق، شرّ الوسّاس، ربيون، للرجال، وفي الرقاب .

٢. نه گهر (پاء) ساکین بوو به لام پیشی (کسرة) یه کی نه صلی دیار بوو

دوايشی جگه له پیته کانی (استعلاء) بوو (خص، ضغط، قط):

که سه ره یه کی نه صلی + ز + جگه له (خص، ضغط، قط)

- فَـرَ عَوْن
- فَـرَ دَوَس
- مَـرَ يَةَ
- أَـمَـرَ تْ
- اسْتَأْجَرَـهُ
- الـوَرِ دُ
- شِـرَ ذِمَّةً

(١) نه گهر (پاء) که سه ره ی له ژیر بوو نه وا به سووکی ده خویندنه وهی با (شه دده) شی له سه ر بیټ وهک: (شرّ ، وفي الرقاب)

ب = پای سووک له حاله‌تی وه‌ستان: وه‌ستان له‌سه‌ر (راء) واته کۆتاپیت له‌زمانمان دیته ده‌ر پیتی (راء) بیت که‌ده‌بیت به (ساکین) . ئه‌میش له (۳) حاله‌تا :

۱. ئه‌گه‌ر پیش پیتی (راء) (کسرة) هات:

کسرة + ز ← المذتر^(۱) ، فکبر ، الکوافر ، المقابر ، منذر ، منتشر ، عسر ، فانتصر ، قدر ، ناصر .

۲. ئه‌گه‌ر پیش (راء) (ياء) یکی ساکین هات:

ی + ز ← حبير ، قدير ، ظهير ، طير ، خير ، السير ، كبير ، حرير ، بصير .

۳. ئه‌گه‌ر له‌پیش (راء) جگه له (استعلاء) ی ساکین هات وه پیش ساکینه‌که (کسرة) بوو :

کسرة + جگه له (استعلاء) ی ساکین + ز

ذی الذکر ، من السحر ، لذي حجر ، الشعز .

(۱) ئه‌گه‌ر هاتوو خه‌تیک که‌وته ژیر شه‌ده‌یه‌ک ئه‌وا حیسابی (کسرة) ی بو ده‌کریت با له‌سه‌ر بیته‌که‌ش بیت وه‌ک: (فکبر) .

سییه‌م: دروستیتی قورسو سووک:

۱. ئه‌گه‌ر (راء) ساکین بوو به‌لام پیشی که‌سه‌ری ئه‌صلی بوو وه‌ دوا ی پیتی (استعلاء) ی (که‌سه‌ره له ژیر) بوو: وه‌ک (کل فرق) ، جا ئه‌وه‌ی به‌ قورسی ده‌زانیت سه‌یری هاتنو به‌ هیزی پیتی (استعلاء) ی کردوو له‌ دوا یه‌وه ، به‌لام ئه‌وه‌ی به‌ سووکی ده‌زانیت سه‌یری ئه‌وه‌ی کردوو که‌ پیته (استعلاء) که‌ کسه‌ری له ژیره که‌سه‌ره‌که‌ش قورسیه‌که‌ی سووک کردوو .

۲. ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر (راء) وه‌ستایت وه له پیشی پیتیکی استعلا ی ساکین بوو وه پیش پیته‌استعلا که (مکسور) بوو واته که‌سه‌ری هه‌بوو وه‌ک: (القطر ، مصر) ئه‌وه بوچوونی هه‌لبژیردراو له‌ پای (القطر) سووکه‌و له‌ پای (مصر) قورسه^(۱) .

(۱) پروانه (فن التجويد) إعداد عزت عبید الدعاس (ص: ۷۹) .

راء

سووک

قورس

گه یاندن

۱. ر : رِجَال ، شَرِّ ، مِنْ رِزْقٍ
۲. که سره یه کی ئه صلی دیار + ر
- + جگه له پیته کانی استعلاء
- فِرْدَوْسُ ، مَرِيَّةٌ ، مَرْفَقًا ، الْوَرْدُ

وهستان

۱. کسرة + ر : مُنْذِرٌ ، نَاصِرٌ
۲. ی + ر : خَيْرٌ ، وَالطَّيْرُ ، حَرِيرٌ
۳. که سره + جگه له پیته کانی استعلاء
- به لام ساکن بیټ + ر :
- ذِي الدُّكْرِ ، لِذِي حِجْرٍ

گه یاندن

۱. ر : رَبَّنَا ، سِرَاجًا ، مِدْرَارًا .
۲. ر : رُحَمَاءُ ، عُرْبًا ، سُرُرٌ
۳. فتحه + ر : فَارْحَمْنَا ، مَرِيَمَ
۴. ضمة + ر : فُرْقَانَ ، قُرْآنَ
۵. که سره یه کی ئه صلی + ر +
- (خص ، ضغط ، قط) که سره نه بیټ
- مِرْصَادًا ، قِرْطَاسٌ ، اِرْصَادًا
۶. که سره یه کی نانه صلی
- (نادیار) (ناراسته و خو) + ر :
- أُمِّ اِرْتَابُوا ، اِرْجَعِي

وهستان

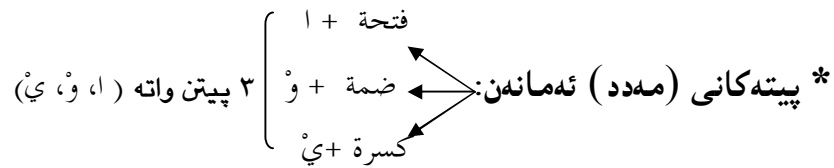
۱. فتحه + ر : أُخْرَ بَشَرٌ
۲. ضمة + ر : دُبُرٌ ، دُسُرٌ
۳. ا + ر : نَهَارٌ ، الْقَهَارُ
۴. و + ر : فَخْوَرٌ ، الشُّكُورُ
۵. جگه له که سره + سکون + ر :
- وَالعَصْرُ ، الْقَدْرُ ، حُسْرٌ

بایه تی ده یه م

دریژکردنه وه

(مهدد)

پیناسهی (مهدد): واته دریژکردنه وهی پیته کانی (مهدد) به نه اندازه ی خوئی، یا خود زیاتر له بهر چهند هوکاریک.
* نیشانهی (مهدد) ئه مه یه (~).

* مهرجه کانی پیته کانی (مهدد) ئه وه یه:

۱. ده بیټ (ساکن) بن.
۲. ده بیټ له پییش (ا) (فتحة) بیټ، له پییش (و) (ضممة) بیټ، له پییش (ي) (كسرة) بیټ .

* جوړه کانی مهدد

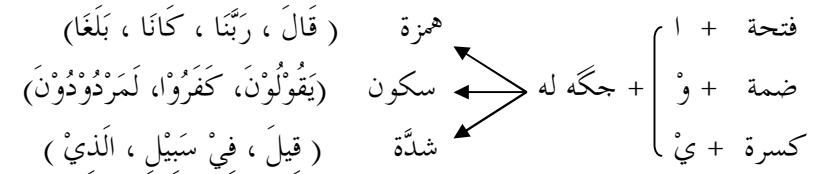
دووجوړ مه ددما ن هه یه:

۱. مه ددی ئاسایی (طبیعی).

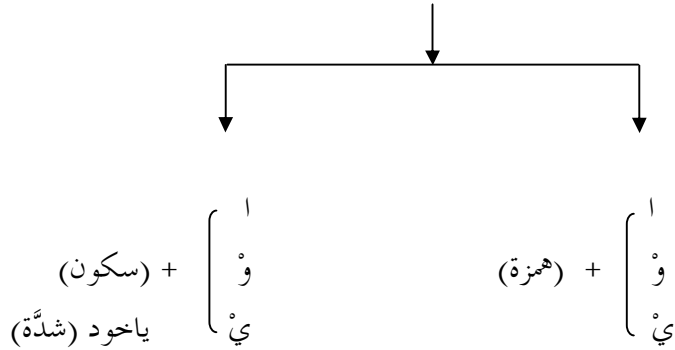
۲. مه ددی نائاسایی (غیر طبیعی).

۱. مه ددی طبیعی:

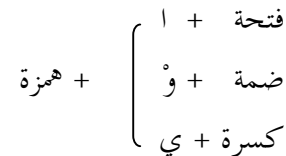
دوو (۲) چرکه^(۱) دريژ ده کړي ته وه، واته وهك خوئی ده خوینري ته وه به بی زيادو که م نه گهر له دواى پي ته کانی (مه دد) هوه (همزة) و (سکون) يا خود (شدة) نه هات، به م شيو ه يه:

۲. مه ددی نائاسایی (غیر طبیعی)

أ. نه و پي ته مه ددانه ی که ده گهن به (همزة):

❁ نه و پي ته مه ددانه ی ده گهن به (همزة) (ء) سى جوړ مه دديان لى دروست

ده بيت که نه مانه ن:

۱. المد الواجب المتصل.

۲. المد الجائز المنفصل.

۳. مد البدل.

(۱) دوو چرکه به نه ندازه ی دوو (ضممة) يان دوو (فتحة) يان دوو (كسرة) يا خود (الف و ياء و واو) به

شيوه يه کى ئاسایی بخوینري ته وه به بی زيادو که م .

۱. المد الواجب المتصل:

دریژ کردنه وهی (بیویست)ی به یه که گیشتنوو له یه که وشه دا:

واته پیته مه دده که بگات به (همزه) که به لام هه ردو وکیان له یه که وشه دابن،
ئه م جوړه (مه دد) ه (٤ بؤه)^(۱) چرکه دریژ ده کریته وه، واته دوو ئه وه نده

یاخود دوو ئه وه نده و نیوی مه ددی (طبیعی) دریژ ده کریته وه:

نموونه:

فتحة + ا + همزة (سَاءَ، قَاتِمٌ، جَاءَ، الحَائِنِ، الفَائِزُونَ، التَّائِبُونَ)

ظمة + و + همزة (السُّوءَ، تَبَوَّأَ)

كسرة + ي + همزة (سَيِّئًا، وَجَائِعًا، اللَّسِيءُ)

۲- المد الجائز المنفصل: دریژ کردنه وهی دروستی^(۲) لیکجودا^(۳):

ئه مه ش کاتیک دروست ده بیته پیته (مه دد) ه که بگات به (همزه) به لام له دوو
وشه دابیته به پیچه وانه ی مه ددی (الواجب المتصل) که له یه که وشه دا بوو.

بوئه پیی ده وتریت (لیک جوودا) له بهر ئه وهی پیته (مه دد) ه که ده که ویتته
کو تایی وشه یه که و (همزه) که ش ده که ویتته سه ره تایی وشه که ی له دوا یه وه دیت.

❖ ئه م جوړه (مه دد) ه (۳) یان (۴) یان (۵) چرکه دریژ ده کریته وه:

(۱) له گپړانه وهی (حفص عن عاصم من طریق طيبة النشر) ده تواریت (۶) چرکه دریژ بکریته وه.

(۲) واته درؤسته ته نه دا دوو (۲) چرکه دریژ بکریته وه.

(۳) هه ندی نمونه هه یه له قورئانی پیرؤز واده زانری مه ددی (الواجب المتصل) ه چونکه به شیوه ی یه که وشه

نوسراون، به لام مه ددی (الجائز المنفصل) ه وه که مه ددی یه که له وشه ی (هُؤَلَاءُ) و (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ)

له ه صلدا بهم شیوه یه بووه: (ها ولاء) و (یا أهل الكتاب).

نموونه:

فتحة + ا + همزة (مَأْصَابٌ، وَمَأْمَنٌ، هَذَا أَنْتُمْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ، يَا أَيُّهَا)

ضممة + و + همزة (كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ، سَبِّحُوا لِلَّهِ، تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ)

كسرة + ي + همزة (فِي أَنْفُسِكُمْ، أَرْجِعْ إِلَى، إِنِّي ءَأْمَنْتُ الَّذِي أَنْتُمْ).

۳. مد البدل:

بوئه پیی ده وتریت (بدل) له بهر گورینی (همزه) ی دوو هم بو پیتیکی مه دد که

له ره گه زی (حرکه) جولای پیش خوی، بو نمونه:

(أَدَمٌ بُووه به ءَادم، إِيمَانٌ بُووه به إِيمان، أُوتُوا بُووه به أُوتُوا) ئه م (مه دد) ه

ته نه ا (۲) چرکه دریژ ده کریته وه واته به شیوه یه کی ناسایی به بی زیادو که م.

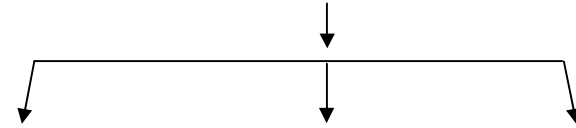
نموونه:

(ءَادم، ءَامنوا، لِإِبِلَافٍ، أُوتُوا، إِيمانكم، يُراعون، وَماتَّشعُونَ).

فتحة + ا

ضممة + و + همزة

كسرة + ي

الواجب المتصل	الجائز المنفصل	مدُّ البدل
(۴-۵) چرکه	(۳، ۴، ۵) چرکه	(۲) چرکه
جَاءَ	يَا أَيُّهَا النَّاسُ	لِيَايَلَا
تَبَوَّأَ	سَبَقُوا إِيَّاهُمْ	ءَأَمَّنُوا
سَيِّئَتْ	فِي أَنْفُسِكُمْ	أُوثُوا

ب. نهُو پیتته مه ددانه ی له دوایانه وه (سکون) یاخود (شده دیت):

ا
و + (سکون)، یان (شده) که له نه سلدا (سکون) ه.
ي

❁ نهُو پیتته مه ددانه ی ده گهن به (سکون) سی جورمه ددیان لی دروست ده بیت که نه مانه ن:

- ۱- المد العارض للسکون. ۲- مد اللین. ۳- المد اللزوم.

۱. المد العارض للسکون: باشترین پیناسه بو ی نه وه یه:

پاوهستان له سهر دوای مه ددی (طبیعی) که دوایه که ی ده بیت به (ساکن)، جا له کوتایی نایه ته وه بیت یاخود له ناوه راسته وه، بو یه پیی ده وتریت (عارض للسکون) له بهر نه وه ی پیتته مه دده کان پووبه پووی (سکون) ده بنه وه و (سکون) ه که له نه جامی وهستان دروست بووه نه که له نه سلدا (سکون) بوویت نه م جوره (مه دده) (۲) یاخود (۴) یاخود (۶) چرکه^(۱)

دریژه کریته وه ... نه وونه:

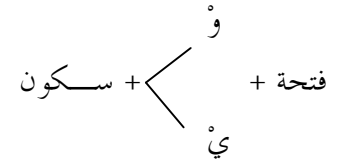
(حَبِيرٌ ، بصيرٌ ، عَلِيمٌ ، رَبُّ الْعَالَمِينَ ، غَفُورٌ رَحِيمٌ ، نَسْتَعِينُ ، تَعْلَمُونَ ، الْخَاسِرُونَ ، الْكَافِرُونَ ، هَذَا الْقُرْآنُ ، الْعِقَابُ ، النَّارُ ، الْقَرَارُ

(۱) قورئان خوین به کام له م سی یه (۲، ۴، ۶) چرکه) دهستی پی کرد ده بیت به رده وام بیت له

سه ری تا کوتایی قورئان خوینده که ی.

۲. مد اللین:

وشه‌ی (لین) واته (نهرم)، واته به‌نهرمی و هیواشی (۲، ۴، ۶)^(۱) چرکه دریز دهرکریته‌وه، نه‌میش کاتیک پوده‌دات راوه‌ستین له‌سه‌ر دوا‌ی ه‌ردوو پیتی (و، ی) ه‌وه به‌مه‌رجیک له‌پیش نه‌م دوو پیته‌وه (فتحة) هاتبیت، له‌کاتیکدا له‌ئه‌سلدا ده‌بوايه پیش (واو) (ضمة) بهاتایه و پیش (یاء) (کسرة) بهاتایه .

نمونه:

(خَيْرٌ ، وَالطَّيْرُ ، فُرَيْشٌ ، خَوْفٌ ، لِمَنْ الْمَلِكُ الْيَوْمَ ، فِيهَا السَّيْرُ ، عَلَيْهِ) .

۳. المد اللازم:

بویه پی دوتریت (لازم) له‌بهر نه‌وهی په‌یوه‌سته به‌وهی که ه‌رده‌م له دوا‌ی پیته‌کانی (مه‌دد) ه‌وه (سکون) دیت وه به‌وهی (۶) چرکه دریز بکریته‌وه واته سی‌ئه‌ونده‌ی مه‌ددی (طبیعی)، نه‌م مه‌دده دوو جوره:

أ- لازم کلمی: (لازمی ووشه‌یی) له وشه‌دا .

ب- لازم حرفی: (لازمی پیتی) له‌پیتدا .

أ - مه‌ددی لازمی (کلمی): ده‌بیت به دوو به‌شه‌وه:

(۱) نابیت مه‌ددی (الین) له مه‌ددی (العارض للسکون) زیاتر بیت، به‌لکو ده‌بیت به نه‌ندازه‌ی

(العارض للسکون) دریز بکریته‌وه یان که‌متر، چونکه مه‌ددی (الین) لاوازتره وه‌نابیت لاواز له

به‌هیز زیاتر بیت.

۱- لازمی (کلمی مثقل) قورس (۶) چرکه: نه‌گه‌ر هاتو له‌دوا‌ی پیته‌کانی (مه‌دده) ه‌وه (شه‌دده)^(۱) هات نه‌وا (۶) چرکه دریز ده‌کریته‌وه، وه بویه پی دوتری (لازمی کلمی مثقل) له‌بهر نه‌وهی (سکون) ه‌که‌ی په‌یوه‌سته به نه‌صلی وشه‌که‌وه له نه‌صلدا به‌شیکه له وشه‌که‌وه ه‌میشه (۶) چرکه دریز ده‌کریته‌وه له وشه‌دا پروده‌داتو، گرتنی تیدایه واته له‌دوا‌یه وه (شده) هاتوه .

نمونه:

(الْحَاقَّةُ ، تَأْمُرُوْنَ ، بِضَارِّينَ ، الطَّامَّةُ ، أَمْحُجُّوْني ، دَابَّةٌ ، ءَأَمِّينَ ، الدَّوَابِّ ، لَرَآذِكُ ، وَآلِ الضَّالِّينَ) .

۲. لازمی (کلمی مخفف) (خفیف) سووک (۶) چرکه:

نه‌م جوره مه‌دده تهنه‌ا له‌یه‌ک وشه‌دا هاتوه له‌قورئانی پیروز له‌سوره‌تی (یونس) دا، نه‌و وشه‌یه دوو جار هاتوه له‌م سوره‌ته‌دا، (۶) چرکه دریز ده‌کریته‌وه، له‌بهر نه‌وهی له‌دوا‌یه وه (سکون) هاتوه به‌بی (شده) بویه پی دوتریت سووک.

سوره‌تی یونس	{	نابیه‌تی (۵۱)	ءَأَكْنَ	نمونه:	ءَأَكْنَ
		نابیه‌تی (۹۱)	ءَأَكْنَ		

ب- مه‌ددی لازمی (حرفی):

(۱) (شده) له‌سه‌ر ه‌هر بیتک بیت نه‌وا نه‌و پیته بریتیه له‌دوو پیت یه‌که‌میان (ساکن) ه‌و دووه‌میان

(متحرک) ه‌وه‌کو (الْحَاقَّةُ) له‌ئه‌سلدا (الْحَاقَّةُ) بووه . .

ئەو جۆره مه دده یه که پووده دات له پیتته کانی سه ره تای سوره ته کانی قورئانی پیرۆزدا به مهرجیک:

۱. کاتیک ناوی پیتته که ده بهیت پیکهاتبیّت له (سی) پیت و ناوه پاسته که ی پیتی مه دد بیّت، ئەم جۆره مه دده (۶) چرکه ^(۱) دریژ ده کریته وه وهک:

ص	صَادَّ
م	مِمْ
س	سِین
ن	نُون
ق	قَاف
ع	عَین
ل	لَام
ک	کَاف

که کۆبوونه ته وه له پسته ی (نَقَصَ عَسَلُكُمْ) واته پیتته کانی (ن، ق، ص، ع، س، ل، ک، م)

۲. ده بیّت ناوی پیتته که به (همزة) کۆتایی نه هاتبیّت، ئەگه ر به (همزة) کۆتایی هاتبوو ئەوا (همزة) که ناخویندریته وه و مه دده که ش ته نها (۲) چرکه دریژ ده کریته وه وهک:

ح	حَاء
ی	يَاء
ط	طَاء
هـ	هَاء
ر	رَاء

(۵) پیتن کۆبوونه ته وه له رسته ی (حَيُّ طَهْرُ)
ئەم جۆره مه دده پیی ده وتریّت (المد الحرفي الطبيعي)
واته مه ددی پیتی ئاسایی ^(۱).

که وابوو له کاتی خویندنه وه دا ده لیّت:

ح	حَا
ی	يَا
ط	طَا
هـ	هَا
ر	رَا

← (ته نها (دوو) چرکه دریژ ده کریته وه)

(۱) وه ده توانریّت پیتی (عين) (۴ یان ۵ چرکه) دریژ بکریته وه به حوکمی ئەوه ی ناوه پاسته که ی پیتی (لین) ه.

(۱) بوانه (التسهيل في تجويد التتريل) للشيخ احمد حورشيد (ص: ۳۲).

مه‌ددی لازمی (حرفی) ده‌بیٔ به دوو به‌شه‌وه:

۱. مه‌ددی لازمی قورس (مثقل) (۶) چرکه:

ئه‌م جوړه مه‌دده (۶) چرکه دريژ ده‌کريته‌وه، وه بويه پيی ده‌وتریت (قورس) له‌به‌ر ئه‌وهی (إدغام)^(۱) تيايدا پرووده‌دات واته گرتنی تيدايه.

نموونه:

(الم ← أَلِفٌ - لَامٌ - مِيمٌ ده‌بیٔ به ← أَلِفٌ - لَامِيمٌ)

(طس ← طَاٌ - سَيْنٌ - مِيمٌ ده‌بیٔ به ← طَاٌ - سِيمِيمٌ)

(الر ← أَلِفٌ - لَامٌ - مِيمٌ رَاٌ ده‌بیٔ به ← أَلِفٌ - لَامِيمٌ - رَاٌ).

۲. مه‌ددی لازمی سووک (مخفف) (۶) چرکه:

ئه‌م جوړه مه‌دده (۶) چرکه دريژ ده‌کريته‌وه، واته (۳) ئه‌وه‌ندهی مه‌ددی (طبيعي)، ئه‌وه‌ندهی (۳) (أَلِف) دريژ ده‌کريته‌وه، وه بويه پيی ده‌وتریت (سووک) له‌به‌ر ئه‌وهی هيچ (إدغام) و گرتنی تيدانيه:

نموونه:

(الر ← أَلِفٌ - لَامٌ - رَاٌ)

(طس ← طَاٌ - سَيْنٌ)

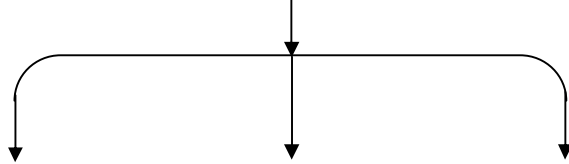
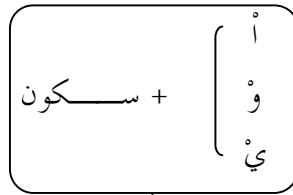
(ق ← قَافٌ)

(ن ← نُونٌ)

(ص ← صَادٌ)

(۱) به‌لام هندی جار (اخفاء)ی تيدايه وه‌ک: (کهيص) کاف - ها - يا - عَيْنٌ - صَادٌ.

(عسق) عَيْنٌ - سَيْنٌ - قَاف) واته مينگه‌ی ده‌ده‌پيی.

عارض للسكون

(۶، ۴، ۲) چرکه

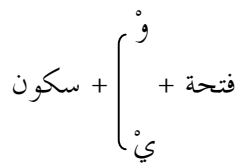
رَبِّ الْعَالَمِينَ

خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

شَدِيدُ الْعِقَابِ

لين

(۶، ۴، ۲) چرکه

خَوْفٌ - قُرَيْشٌ

السَّيْرِ - بِالْعَيْبِ

لازم

(۶) چرکه

حرفی

قورس (الم ← أَلِفٌ - لَامٌ - مِيمٌ)

سووک (الر ← أَلِفٌ - لَامٌ - رَاٌ).

کلمی

قورس (الْحَاقَّةُ، الطَّامَّةُ، أَتْحَاجُونِي)

سووک (الْأَنَّ)

بابه‌تی یانزه‌هه‌م

هه‌ندیك مه‌ددی تر

۱- مه‌ددی (صله):

واته (هـ) (هَاءِ) (الضَّمير) پاناو^(۱)، كه ده‌بیټ به دوو به‌شه‌وه:

أ. مَدُّ الصَّلَةِ الْكُبْرَى (گه‌وره). ب. مَدُّ الصَّلَةِ الصُّغْرَى (بچووك).

أ. مَدُّ الصَّلَةِ الْكُبْرَى (گه‌وره):

(۲، ۳، ۴، ۵ چركه) دريژ ده‌كريته‌وه وه‌كو مه‌ددی (جائز المنفصل)

ئه‌ميش كاتيک پووده‌دات ئه‌گه‌ر له‌پيش (هَاءِ) ه‌كه‌وه (متحرك) بوو واته (فتحة)

يان ضمة يان كسرة) بوو، دواى (هَاءِ) ه‌كه‌ش (همزة) بوو، به‌م شيوه‌يه:

(متحرك + هـ + همزة)

نموونه:

(عِنْدَهُ إِلَّا، عَلَيْهِ إِلَّا، مَالُهُ أَخْلَدُهُ، لِأَمْرَأَتِهِ أَكْرَمِي، أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا).

(۱) واته (ضمير متصل للمفرد المذكر الغائب) (لَهُ - فِيهِ - بِهِ).

ب. مَدُّ الصَّلَةِ الصُّغْرَى (بچووك):

ته‌نھا (۲ چركه) دريژ ده‌كريته‌وه وه‌كو مه‌ددی (طبيعي)، ئه‌ميش كاتيک

پووده‌دات ئه‌گه‌ر پيش (هَاءِ) ه‌كه (متحرك) بوو به‌لام دواى (هَاءِ) ه‌كه (همزة)

نه‌بوو، به‌م شيوه‌يه:

(متحرك + هـ + جگه له همزة) لَهْ ← لَهْوْ

بِهْ ← بِيْهِ

رَبَهْ ← رَبَهُوْ

نموونه:

(بِهْ جَمْعًا، يَهْ نَقْعًا، لَهْ مَا فِي السَّمَوَاتِ، لَهْ مُلْكٌ، رَبَهْ كَانَ مَا).

تبيينى:

يه‌كه‌م: ئه‌گه‌ر پيش (هَاءِ) ه‌كه (ساكن) بوو ئه‌وا (هَاءِ) ه‌كه دريژ ناكريته‌وه،

به‌لكو وه‌كو خوئى ده‌خويندنه‌وه ئه‌گه‌ر (كسرة) بوو به‌ (كسرة)

ده‌خويندنه‌وه، (ضممة) بوو به‌ (ضممة) ده‌خويندنه‌وه وه‌ك:

(عَنْهُ، مِنْهُ، إِلَيْهِ، فِيهِ، وَبَيْنِهِ، وَتَرَاهُ، فَاجْتَبَاهُ، إِنَّهُ) ته‌نھا له‌يه‌ك جيگه‌دا

نه‌بيټ له قورئاندا ئه‌ويش له‌سوره‌تى (الفرقان) دا له‌ئايه‌تى (٦٩) ﴿وَيَخْلُدُ

فِيهِ مَهَانًا﴾ ئه‌ميش له‌به‌ر ئه‌وه‌ى (عه‌بدوللای كورى مه‌سعود) په‌زاي

خوای ليټيټ به‌م شيوه‌يه خویندويه‌تیه‌وه، به‌ئه‌ندازه‌ى مه‌ددی (طبيعي)

(۲ چركه) دريژ ده‌كريته‌وه، به‌م شيوازه (وَيَخْلُدُ - فِيهِ - مَهَانًا) وه‌ له‌به‌ر

ئه‌وه دريژ دكريته‌وه بو‌ زياد سزادانى بى‌ باوه‌پان.

هه‌روه‌ها ووت‌ه‌ی خ‌وای گه‌وره ﴿يَرْضَهُ لَكُمْ﴾ الزمر: ۷، (ه‌اء) ه‌که‌ی در‌یژ ناکر‌یت‌ه‌وه به‌ل‌کو به (ضمه) ده‌خوینر‌یت‌ه‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له ئه‌صلدا (يَرْضَاهُ لَكُمْ) بووه واته پ‌یش (ه‌اء) ه‌که (س‌کون) بووه^(۱).

هه‌روه‌ها و‌ته‌ی خ‌وای گه‌وره ﴿لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهِ يَنْزُحْ﴾ (ه‌اء) ه‌که‌ی در‌یژ ناکر‌یت‌ه‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی (ه‌اء) ه‌که (ضمیر) نییه به‌ل‌کو له ئه‌صلی وشه‌که‌یه .
دووهم: ئه‌گه‌ر له د‌وای (ه‌اء) ه‌که‌وه (هه‌مزه‌ی وه‌صل) هات ئه‌وه (ه‌اء) ه‌که در‌یژ ناکر‌یت‌ه‌وه (ضمه) به (ضمه) و (کسره) به (کسره) ده‌خوینر‌یت‌ه‌وه وه‌ک:
 (إِنَّهُ الْحَقُّ) ، (بِهِ الْأَرْضُ) .

سییه‌م: ئه‌گه‌ر وه‌ستاین له‌سه‌ر (ه‌اء) ه‌که ئه‌وه در‌یژی ناکه‌ینه‌وه به‌ل‌کو به (س‌کون) ده‌یخوینینه‌وه وه‌ک:

يَعْظُمُ بِهِ	←	يَعْظُمُ بِهِ
مِنْ رَبِّهِ	←	مِنْ رَبِّهِ
وَأَخِيهِ	←	وَأَخِيهِ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ	←	وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ

(۱) بروانه (التسهيل في تجويد التنزيل) للشيخ احمد حورشيد(ص: ۳۲).

۲- مه‌دد‌ی (ف‌رق)^(۱) (۶) چ‌رکه:

ئهم جو‌ره مه‌دده شه‌ش چ‌رکه در‌یژ ده‌کر‌یت‌ه‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی (همزه‌ی (إستفهامية) جیا ب‌کر‌یت‌ه‌وه له (همزه‌ الوصل) که ته‌نها له‌دوو وشه‌دا له‌قورئاندا

هات‌وه :

نموونه:

﴿أَلَذَّكَرَيْنِ﴾ (الأ‌نعام: ۱۴۳) ، له‌ئه‌سلدا (أَلَذَّكَرَيْنِ) بووه .
 ﴿أَلَلَّهُ﴾ (يونس: ۵۹) ، له‌ئه‌سلدا (أَلَلَّهُ) بووه .

۳- مه‌دد‌ی (ع‌وض) :

ته‌نها (۲) چ‌رکه در‌یژ ده‌کر‌یت‌ه‌وه به‌ب‌ی زیادو که‌م ئه‌گه‌ر هات‌وو له‌سه‌ر ته‌نوینی (فت‌حه) پ‌اوه‌ستاین^(۲) ، وه‌ب‌ویه پ‌یی ده‌وتر‌یت (ع‌وض) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌جیاتی ته‌نوینی (فت‌حه) ه‌که بخوینینه‌وه ئهم مه‌دد‌ی ده‌ده‌ینی .

نموونه:

(تَوَابًا ، بِنَاءً ، مِهَادًا ، مَاءً ، عَذَابًا ، مِيقَاتًا ، نِسَاءً) .

(۱) ده‌توانر‌یت پ‌یی بوت‌ر‌یت (مه‌دد‌ی لازمی ک‌لمی م‌ث‌قل) چونکه له د‌وای پ‌یتی مه‌دده‌وه شه‌دده هات‌وه .

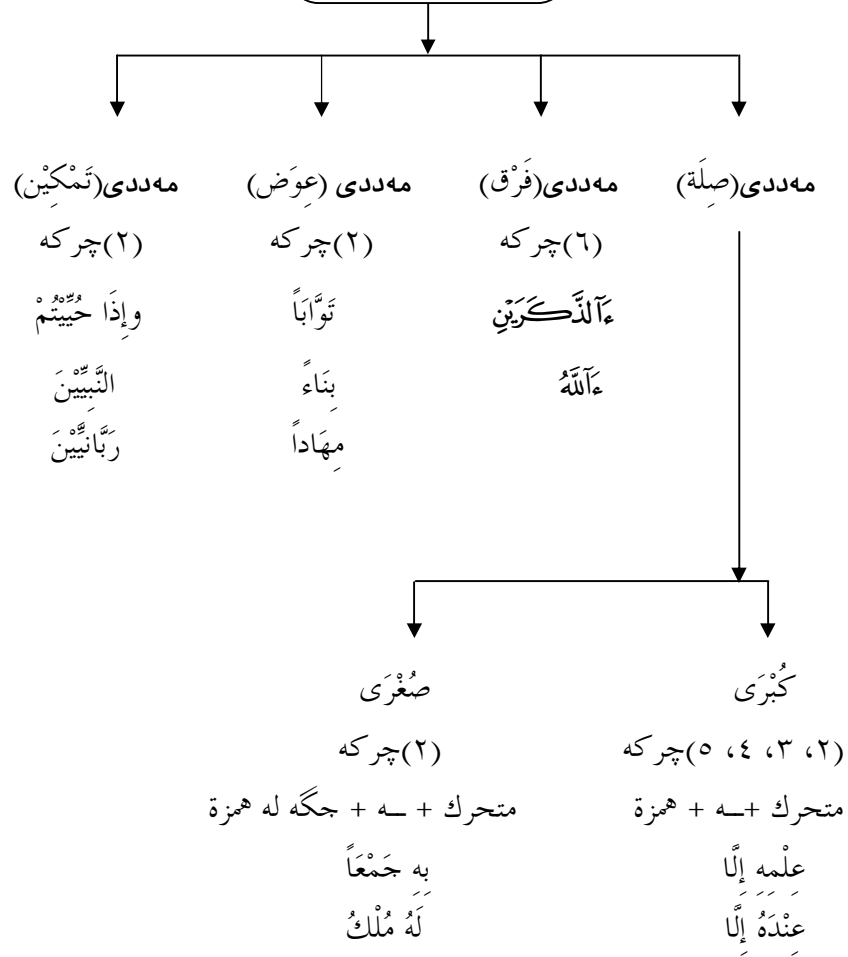
(۲) ئه‌گه‌ر (ته‌نوینی فت‌حه) له سه‌ر (ت‌اء) ی‌کی خ‌ر بوو ئه‌وا در‌یژ ناکر‌یت‌ه‌وه به‌ل‌کو به (ه‌اء) ده‌خوینر‌یت‌ه‌وه وه‌ک: (وَشَجَرَةً د‌ه‌ب‌یت به وَشَجَرَةً) .

۴- مه‌ددی (تَمَكِين):

ته‌نھا (۲) چرکه دريژ ده‌کريته‌وه به‌بی زيادو که م نه‌گه‌ر هاتوو له‌دوای
 (ياء) يکی (شَدَّة) داره‌وه (ياء) يکی (ساکن) هات، له‌م کاته‌دا (ياء) ه‌که‌ی
 يه‌که‌م وا له (ياء) ه‌که‌ی دووهم ده‌کات (۲) چرکه دريژ بکريته‌وه بویه پيی
 ده‌وتریت مه‌ددی (تَمَكِين).

نمونه: (وَإِذَا حَيَّيْتُمُ ، النَّبِيِّنَ ، رَبَّانِيِّنَ ، أَنْتَ وَوَلِيُّكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ،
 عَلِيِّنَ ، لِلْحَوَارِيِّينَ ، الْأُمِّيِّينَ) .

هه‌ندیک مه‌ددی تر

چەند تیبینییه‌ک و چەند هه‌له‌یه‌کی قورئان خوینان

١. چەند له قورئان خوینان مه‌دی (طبیعی) له (واوالجماعة) دا یاخود (باء) دا ناخویننه‌وه وه‌ک (كَفَرُوا ، آمَنُوا ، قَتَلُوا ، قَالُوا ، ضَرَبُوا ، فَيَقُولُوا ، ثُمَّ لَمْ يُتُوبُوا ، فِي ، يَدْخُلُ الْإِيمَانَ ، لِلْإِلَافِ ، الَّذِي ، إِنِّي ، رَبِّيَانِي صَغِيرًا ، سِينِينَ..).

٢. پیتی (لام) به‌قه‌له‌وی ده‌خویننه‌وه له‌و وشانه‌دا که له پيش (لام) ه‌که‌وه یاخود له دوايه‌وه پیتی (ص) و (ط) هاتوه وه‌ک:

(سَيَصَلَى ، يَصَلَى ، يَصَلُّونَهَا ، اصْلَوْهَا ، سُلْطَانَ ، يُصَلِّحُ ، يُسَلِّطُ). له کاتیکدا ده‌بیئت به سووکی بخوینریتته‌وه ته‌نها له‌وشه‌ی پیروزی (الله) دا نه‌بیئت به‌قه‌له‌وی ده‌خوینریتته‌وه ئه‌ویش به‌مه‌رجیک (کسرة) له پيشیدا نه‌هاتبیئت ..

٣. ئه‌گەر هاتوو ته‌نوینی (فتحة) یان (ضمة) یان (کسرة) گه‌یشت به (همزة الوصل) (أ) ئه‌وا ته‌نوینه‌که وه‌ک خوی ده‌خویننه‌وه واته ده‌یکه‌ین به‌نونی ساکینه له پاشاندا (کسرة) یه‌ک ده‌خه‌ینه ژیر نونه ساکینه‌که وه‌ده‌یده‌ینه ده‌م وشه‌که‌ی دوا‌ی خوی به‌بی خویندنه‌وه‌ی (همزة الوصل) وه‌ک:

قَوْمًا اللَّهُ ← قَوْمَ اللَّهِ ← قَوْمَنِ اللَّهِ
 أَحَدٌ اللَّهُ ← أَحَدُنَ اللَّهِ ← أَحَدِنِ اللَّهِ
 هَوًّا أَنْفَضُوا ← لَهَوًّا أَنْفَضُوا ← لَهَوِّنِ أَنْفَضُوا
 كَرَمَادٍ أَشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنِ أَشْتَدَّتْ ← كَرَمَادِنِ أَشْتَدَّتْ
 جَزَاءَ الْحَسَنِ ← جَزَاءِنِ الْحَسَنِ ← جَزَاءِنِ الْحَسَنِ

٤. ئه‌گەر هاتوو (همزة) ی (وصل) (أ) له سه‌ره‌تای ئایه‌ته‌وه هات، ئه‌وا ئه‌گەر

(لام) ی له‌گه‌لدا بوو به (فتحة) ده‌خویننه‌وه، وه‌ک:

اللَّهُ ← أَللَّهُ
 الْيَوْمَ ← أَلْيَوْمَ
 النَّارُ ← أَلنَّارُ
 الَّذِينَ ← أَلَّذِينَ

به‌لام ئه‌گەر (همزة) ی (وصل) ه‌که (لام) ی له گه‌لدا نه‌بوو ئه‌وا سه‌یری سییه‌م پیت ده‌که‌ین به (همزة) که‌وه، له‌م کاته‌دا ئه‌گەر سییه‌م پیتته‌که (ضمة) ی له‌سه‌ر بوو ئه‌وا (ضمة) بو (همزة) ه‌که داده‌ننن (١). وه‌ک:

أَنْظُرُ ← أَنْظُرُ ← أَشْكُرُ
 أَشَدُّ ← أَشَدُّ ← أَجْتُنْتُ
 أَسْلُكُ ← أَسْلُكُ ← أَضْطَرُّ
 أَدْعُ ← أَدْعُ ← أَتْلُ

(١) وشه‌ی (أَتْتُونِي) به (إيتوني) ده‌خوینریتته‌وه، ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی (تاء) که له ئه‌صلدا (کسرة) ی هه‌بووه به‌لام (واوالجماعة) که‌ی دوا‌ی خوی وای لیکردوه (ضمة) وه‌ر بگرت، هه‌روه‌ها به‌مه‌مان شیوه‌ی (أَمْسُوا ، أَقْضُوا) به (إمشوا ، إقضوا) ده‌خوینریتته‌وه، هه‌روه‌ها وشه‌ی (أَتَّقُوا) به (إتقوا) ده‌خوینریتته‌وه چونکه (شه‌ده) له ئه‌صلدا دوو پیتته به‌م شیوه‌یه (أَتَّقُوا).

به لام ئه گهر سیه م پیتته که (ضمه) نه بوو واته (کسرة) بیان (فتحة) بوو ئه وا (کسرة) بو (همزة) ه که داده نین وه ک:

أَصْبِرْ	←	إِصْبِرْ	←	أَنْهَوْا	←	إِنْتَهُوا
أَنْطَلِقُوا	←	إِنْطَلِقُوا	←	أَدْفَعْ	←	إِدْفَعْ
أَسْتَعْفِرْ	←	إِسْتَعْفِرْ	←	اتَّبِعُوا	←	إِتَّبِعُوا

له حوت وشه دا له قورئاندا به که سره ده خوینریته وه به بی سه یرکردنی سیه م پیت له بهر ئه وه ی وا بیستراوه، وشه کان ئه مانه ن:

أَبْنُ	←	إِبْنُ	←	أَمْرَأْتُ	←	إِمْرَأْتُ
أَبْنَتٌ	←	إِبْنَتٌ	←	أَتَيْنَ	←	إِتَيْنَ
أَمْرُؤُا	←	إِمْرُؤُا	←	أَتْنَا	←	إِتْنَا
أَسْمُهُ	←	إِسْمُهُ				

٥. ئه گهر هاتوو (الف) و (واو) و (باء) ی (ساکنه) (أ، و، ی) له دوایانه وه (همزة الوصل) (أ) هات ئه وا به هیچ شیوه یه ک ناخوینریته وه وه ک ئه وه ی بوونیان نه بیته وه ک:

لَفِي الصُّحُفِ	←	لَفِ الصُّحُفِ	←	وَقَالَ الْحَمْدُ	←	وَقَالَ الْحَمْدُ
نَسُوا اللَّهَ	←	نَسُ اللَّهَ	←	فِي النَّارِ	←	فِ النَّارِ
وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ	←	وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ				
كَفَرُوا الْحَيَوةَ	←	كَفَرُوا الْحَيَوةَ				

٦. هه ندی له خویننه رانی قورئانی پیروز (کسرة) ی ئه م وشانه و هاوشیوه کانی باش دهرناخن به لکو به (سکون) ده یخویننه وه، که ئه مه ش هه له یه:

(كَادِبِينَ ، بِالَّذِينَ ، مَسْكِينِ ، الرَّحْمَانَ الرَّحِيمِ ، كَاتِبِينَ ، سَافِلِينَ ، بِمِثْلِ ، أَرْضَعِيهِ ، نَاصِرِينَ ، الْحَاكِمِينَ ، غَاسِقِ ، مُنْتَصِرِينَ ، خَاسِرِينَ ، وَيَسْرَلِي ، حَاسِدِ ، الظَّالِمِينَ ، سَجَّيلِ ، يَوْمِ الدِّينِ).

٧. نابیت (ضمه) به (واو) بخویننه وه، ئه ویش به وه ده بیته چی له دوا ی (ضمه) که وه هاتوه یه کسه ر بیخویننه وه، وه نابیت (کسرة) به (باء) بخویننه وه. نموونه:

(وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ، اذْعُ إِلَى سَبِيلِ ، أَعْلَمُ بِمَنْ ، ائْتِ مَاؤُوحِي ، نَحْنُ مَحْرُومُونَ ، وَابْتَغِ فِيمَا ، أَكْبَرُ لَوْ ، نَبِغَ فَارْتَدَّا).

٨. هه‌ندی له‌خویننه‌رانی قورئانی پیروز پیتی (ن) به (س) ده‌خویننه‌وه،
وه‌ک:

(مِنْ رِزْقِهِ ، اَمْسَكَ رِزْقَهُ)

٩. ئە‌گەر له‌سه‌ر (تاء)ی خپ‌(ه) پاره‌ستاین ئە‌وا دوو خاله‌که‌ی ناخویننه‌وه،
واته به (هه‌ا)یکی (ساکن) ده‌ریده‌برین نمونه:

رَاضِيَةً	←	رَاضِيَهُ
مَرْفُوعَةً	←	مَرْفُوعَهُ
لَاغِيَةً	←	لَاغِيَهُ
مَوَدَّةً	←	مَوَدَّةَهُ

١٠. ئە‌گەر له‌سه‌ر (نون) یاخوود (میم)ی (شده)دار پاره‌ستاین ئە‌وا
(شده)که‌ی ده‌ریده‌برین و مینگه‌یان ده‌دینێ ئە‌گەر چی (حرکه)که‌ی
ده‌رناب‌برین، به‌لام ئە‌گەر جگه له (نون) و (میم) بوو ئە‌وا ته‌نها (شده)که
ده‌ریده‌برین به‌بی مینگه نمونه:

فَاصِحُوهُنَّ	←	فَاصِحُوهُنَّ
أَجُورَهُنَّ	←	أَجُورَهُنَّ
لَهُنَّ	←	لَهُنَّ
فِي الْيَمِّ	←	فِي الْيَمِّ
وَهُوَ الْحَقُّ	←	وَهُوَ الْحَقُّ
وَتَبَّ	←	وَتَبَّ

١١. ئە‌گەر هاتوو (الف) و (واو) (همزة)ی له‌سه‌ر بوو ئە‌وا ناخویننه‌وه وه‌ک
(أَنْشَأْنَاهُنَّ ، لِأِيْوَاحِدِكُمْ ، الْعِلْمَاءُ).

١٢. ئە‌گەر هاتوو (واو) (ساکن) بوو وه‌پیشی (فتحة) بوو ئە‌وا ئە‌وه (واو) ده‌ریژ
ناکریتته‌وه به‌لکو به (ساکن) ده‌خویننه‌وه
وه‌ک: (لِيُرَوَّا ، اتَّقُوا ، وَأَخْشَوْا ، تَوَلَّوْا ، فَاسْعَوْا).

١٣. حوکمی (تأمناً) له‌سوره‌تی یوسف.

- له‌ئه‌صلدا (تأمناً) بووه که (فعل مضارع مرفوع) هو (فاعل) ه‌که
(ضمير مستتر تقديره انت) ه‌یه (نا)یه که (مفعول به) یه.

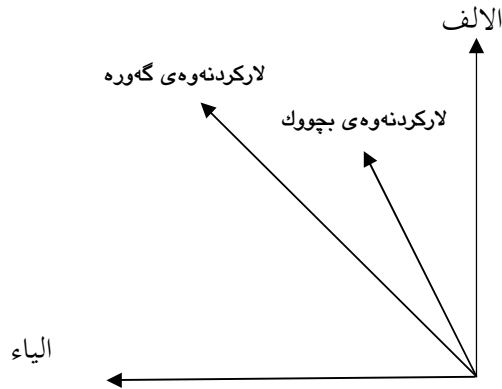
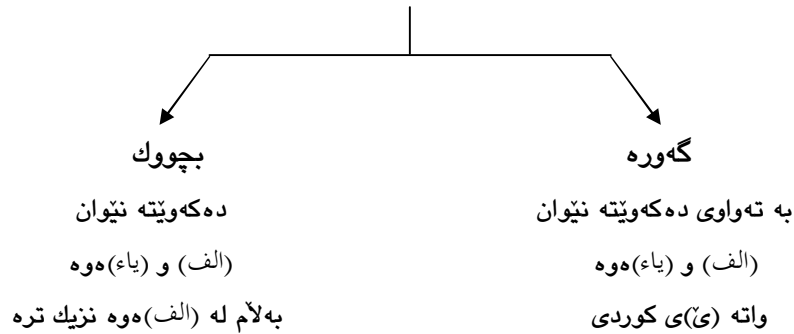
- قورس بووه سی پیتی مینگه‌داری بزواو به‌دوای یه‌کدا بیته‌واته
(مَ ، نَ ، نَ) .

- ناوه‌پاستینه‌که‌یان که نونه (ضممة) داره که یه ده‌که‌ین به‌سکون
به‌م شیوه‌یه:

تَأْمِنَّا دَهَبِيَّتْ بَه ← تَأْمِنَّا دَهَبِيَّتْ بَه ← تَأْمِنَّا

- نونی یه‌که‌م له‌وشه‌ی (تَأْمِنًا) به‌یه‌کێک له‌م دوو ریگه‌یه
ده‌خویننه‌وه:

لارکردنه وهی (ألف)

١. **الاشمام**^(١): ئەویش به وهی نونی یه کهم ده کهین به (ساکن) پاشان ههردوو لیومان خپ ده کهینه وه وهک بلئی به (ضمه) ده ریکهین به لام به بی دهنگو له گه ل پیدانی مینگی دریژ بهم نونه، پاشان نونه بزواوه که درده بپین.

٢. **الرؤم**^(٢): (تَأْمُنَّا): ئەویش به هیشتنه وهی (ضمه) که وه دهنگ نزم کردنه وه یه کی کهم تییداو به خیرایی ده ربپینی به به راورد له گه ل پیته کانی ئەملاو ئەولایدا^(٣).

١٤. (الامالة) لارکردنه وه

لارکردنه وه^(٤): ده ربپینی ئەلیفیکی لاره له نیوان (الف) و (یاء) یکی راستدا واته ئەلیفه که به (ی) کوردی ده خوینینه وه چونکه پیتی (ی) کوردی که وتۆته نیوان پیتی (الف) و (یاء) هوه.

(١) (الاشمام) له (شَم) هوه هاتوو وه (بؤن)، واته ته نها بؤنی (ضمه) مان داوه ته نونه (ضمه) داره که ئەویش به خپرکردنه وهی لیوانمان به بی دهنگو به بی پیدانی (ضمه)، که ئەمهش یه کیک نا بینا بیته یان سهیرت نه کات ههستت پی ناکات.

(٢) (الرؤم) له (رَام) هوه هاتوو وه (قصد) (مه بهستی بوو) واته مه بهستی بوو ئەم وشه یه و هاوشیوه کانی به ئاسانی ده ربپیت.

(٣) بروانه لاپه ره (٢١٥) له کتیبی (أطلس التجويد) ی د. ایمن رشدي سوید.

(٤) له گێرپانه وهی (حفص) دا له یهک وشه دا ههیه له سوره تی (هود) دا ئەویش (مَجْرِنَهَا):

(مَجْرِنَهَا ده بیته به مَجْرِنَهَا)

۱۵. پله بهندی بۆ (مهدده‌کان) له به‌هیزیاندا به‌م شیوه‌یه ده‌کریت:

پله‌ی یه‌که‌م: **اللازم** ← له‌به‌ر کۆده‌نگی له‌سه‌ر درێژکردنه‌وه‌و ئه‌ندازه‌که‌ی.

پله‌ی دووهم: **المتصل** ← له‌به‌ر کۆده‌نگی له‌سه‌ر درێژکردنه‌وه‌ی نه‌ک ئه‌ندازه‌که‌ی.

پله‌ی سێهه‌م: **العارض للسكون** ← له‌به‌ر هه‌لگرتنی بۆ سه‌ر (لازم) به‌ ته‌واوی یان نا ته‌واوی.

پله‌ی چواره‌م: **المنفصل** ← له‌به‌ر هه‌لگرتنی بۆ سه‌ر (المتصل) به‌ ته‌واوی یان نا ته‌واوی.

پله‌ی پێنجه‌م: **البدل** ← له‌هه‌موویان لاوازتره‌ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی یه‌کیکه‌ له‌ حاله‌ته‌کانی (مه‌ددی طبعی).

بنه‌مایه‌ك :-

ئه‌گه‌ر هاتوو دوو (مه‌دد) به‌یه‌که‌وه کۆبونه‌وه ئه‌وه کار به‌ هێزترینیان ده‌که‌ین و ئه‌وه‌ی تریان (اهمال) ده‌که‌ین وه‌ک:

۱- **ءَامِيْنَ ، ءَاكْفَنَ** ← مه‌ددی (لازم) و (بدل) کۆبونه‌وه‌، کار به‌ (لازم) هه‌که‌ ده‌که‌ین واته‌ (۶) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌.

۲- **رِثَاءَ النَّاسِ** ← مه‌ددی (المتصل) و (البدل) کۆبونه‌وه‌، کار به‌ (المتصل) هه‌که‌ ده‌که‌ین واته‌ (۴) یان (۵) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌.

۳- له‌ وشه‌کانی (دُعَاءُ ، السُّوءُ ، تَشَاءُ ، دَكَّاءُ). مه‌ددی (المتصل) و (العارض للسكون) کۆبونه‌وه‌، ئه‌وه‌ (۴) یان (۵) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌^(۱).

۴- ئه‌گه‌ر بوه‌ستین له‌سه‌ر وشه‌ی (رِثَاءَ) یان (بُرءَاؤُا) سی جۆر مه‌دد کۆبونه‌وه‌ (المتصل) و (البدل) و (العارض للسكون) ئه‌وه‌ (۴) یان (۵) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌^(۲).

۵- ئه‌گه‌ر بوه‌ستین له‌سه‌ر وشه‌ی (تَشَاءُونَ) یان (يُرَاءُونَ) مه‌ددی (العارض للسكون) و (البدل) کۆده‌بنه‌وه‌ ئه‌وه‌ (۲) یان (۴) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌^(۳).

۶- ئه‌گه‌ر مه‌ددی (المنفصل) و (البدل) کۆبونه‌وه‌ ئه‌وه‌ (۲) یان (۴) چرکه درێژ ده‌کریته‌وه‌ وه‌ک (وَجَاءَ وَاَبَاهُمْ)^(۴).

(۱)، (۲) ئه‌که‌ر مه‌ددی (العارض للسكون) ت له‌ شوینی تر به‌ (۶) چرکه خوینده‌وه‌ وه‌ک (العَالِيْنَ)، ئه‌وه‌ له‌ کاتی کۆبونه‌وه‌ی له‌ گه‌ل (واجب المتصل) ده‌بیت (۶) چرکه درێژ بکریته‌وه‌ نه‌ک که‌متر. چونکه‌ له‌م کاته‌دا (العارض للسكون) به‌هێز تره‌، وه‌دبیت کار به‌ به‌هێز تر بکریت.

(۳) ئه‌گه‌ر له‌ شوینی تر مه‌ددی (العارض للسكون) مان به‌ (۴) یان (۶) چرکه خوینده‌وه‌ وه‌ک پاوه‌ستان له‌سه‌ر وشه‌ی (العِقَابُ)، ئه‌وه‌ ده‌بیت لی‌ره‌ش به‌ (۴) یان (۶) چرکه بیخوینی‌نه‌وه‌. نه‌ک که‌متر چونکه‌ (العارض للسكون) به‌هێز تره‌ له‌ (البدل) وه‌ کار به‌ به‌هێز تر ده‌که‌ین نه‌ک لاوازتر.

(۴) ئه‌گه‌ر له‌ شوینی تر مه‌ددی (المنفصل) مان به‌ (۴) یان (۵) چرکه خوینده‌وه‌ وه‌کو (يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ئه‌وه‌ له‌ کاتی کۆبونه‌وه‌ی له‌ گه‌ل مه‌ددی (البدل) ده‌بیت (۴) یان (۵) چرکه درێژ بکریته‌وه‌ نه‌ک که‌متر چونکه‌

۱۶. کاتیک دەست به خویندنه‌وه‌ی وشه‌یه‌ک بکه‌ین به (همزة الوصل) دەستی پئی کردبیت و له دواى (همزة الوصل) هکه‌وه (همزة القطع) هاتبیت ئه‌وه (همزة القطع) هکه ده‌که‌ین به پیتیک له پیته‌کانی مه‌دد که بگونجیت له گه‌ل (حركة) ی (همزة الوصل) هکه .

ضممة + وُ

کسرة + یُ

فتحة + ا

به‌م شیوه‌یه:

- (اُوْتِمِنَ ← اُوْتِمِنَ ← اُوْتِمِنَ) سورة البقرة (۲۸۳).

- (اُتِّدْنَ ← اُتِّدْنَ ← اُتِّدْنَ) سورة التوبة (۴۹).

- (اُتِّتِ ← اُتِّتِ ← اُتِّتِ) سورة يونس (۱۵).

- (اُتِّتْنَا ← اُتِّتْنَا ← اُتِّتْنَا) سورة الاعراف (۷۷).

- (اُتُّوِنِي ← اُتُّوِنِي ← اُتُّوِنِي) سورة الاحقاف (۴).

نیشانه‌کانی راوه‌ستان و زارواه‌کانی ریکخستن

م	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ده‌بیت ^(۱) بوه‌ستیت.
لا	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ده‌بیت نه‌وه‌ستیت.
ج	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت دروسته بوه‌ستیت.
ص	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت به‌رده‌وام بیت باشتره، وه ئه‌گه‌ر بوه‌ستی دروسته.
قل	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت بوه‌ستی باشتره، وه ئه‌گه‌ر به‌رده‌وام بیت دروسته.
٭٭	دروسته له‌سه‌ر یه‌کیکیان بوه‌ستتیت نه‌ک له‌سه‌ر هه‌ردووکیان ^(۲) .
ه	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ئه‌و پیتیه‌ی ئه‌مه‌ی له‌سه‌ره زیاده‌یه‌و ناخوینریتیه‌وه.
0	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ئه‌و پیتیه‌ی ئه‌مه‌ی له‌سه‌ره زیاده‌یه‌و ناخوینریتیه‌وه ئه‌گه‌ر کاتیک بیگه‌یه‌نیت و له‌سه‌ری نه‌وه‌ستیت، به‌لام ئه‌گه‌ر له‌سه‌ری بوه‌ستیت ده‌خوینریتیه‌وه.
و	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت ئه‌و پیتیه‌ی ئه‌مه‌ی له‌سه‌ره ساکینه.
م	ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت (اِقْلاَب) هه‌یه.

ئەوه ده‌گه‌یه‌نیئت ئەم (ته‌نوینه) به نون ده‌خوینریتته‌وه.	هـ — —
ئەوه ده‌گه‌یه‌نیئت (إدغام) یان (إخفاء) هه‌یه.	هـ — —
ئەوه ده‌گه‌یه‌نیئت ئەو پیتته‌ی نه‌نوسراوه ده‌بیئت بخوینریتته‌وه.	ا
ئەوه ده‌گه‌یه‌نیئت به (س) بیخوینریتته‌وه له جیاتى (ص)، وه ئەگەر (س) له ژێر (ص) بوو به (ص) ده‌خوینریتته‌وه.	س
ئەوه ده‌گه‌یه‌نیئت پیتته‌که زیاد له سنوری خۆی درێژبکه‌یتته‌وه	~
لێره‌دا سووژده ده‌بریت، به‌لام ئەو وشه‌یه‌ی پێویستی کردووه سووژده ببردئێ ئه‌وه له‌سه‌رى هێلێک کراوه.	
سه‌ره‌تای جوزئه‌کان و حیزبه‌کان ^(۳) و ژماره‌که‌ی ده‌گه‌یه‌نیئت.	
ئهمه کۆتایی ئایه‌ته‌که و ژماره‌که‌ی ده‌گه‌یه‌نیئت.	

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

(۱) به‌لام ئەگەر نه‌وه‌ستی مه‌رج نیه‌یه‌ گوناها‌بار بیئت مه‌گەر واتا‌که بگۆریت.

(۲) وه‌ئەگەر له‌سه‌ر هه‌یجان نه‌وه‌ستی دروسته‌.

(۳) قورئانی پیرۆز پێکها‌تووه له (۶۰) حیزب واته هه‌ر جوزئێک دوو حیزبه‌.

سوودم لهم سه‌رچاوانه وه‌رگرتوووه

۱. القرآن الکریم.
۲. التسهیل فی تجوید التنزیل/ جمع واعداد خادم القرآن الشیخ احمد خورشید رؤوف، الطبعة الرابعة.
۳. أطلس التجوید/ للدكتور أيمن رشدي سوید.
۴. جامع شروح المقدمة الجزرية/ تألیف محمد بن محمد بن محمد بن علي بن يوسف ابن الجزري، شرح اصحاب الفضيلة العلامة خالد الازهري والعلامة زكريا الانصاري، الطبعة الاولى.
۵. علم التجوید/ للغوثاني.
۶. فن التجوید/ اعداد: عزت عبيد الدعاس.
۷. من آداب الاسلام لاصلاح الفرد والمجتمع/ للشيخ محمد جميل زينو.
۸. هداية المستفيد في أحكام التجوید/ الشیخ محمد محمود.